

Poeten och patienten

Poeten och patienten

en eventuell mordutredning i fem akter

av Christian Lanciai (2003)

Pjäsen är en hyllning till Staffan Tjerneld och Göran Gentele.

Personerna :

Arnold
Gustav
Helena
Henning
Birger
Bettan
Doktor Glasberg
en receptionist
en polis

Handlingen äger rum i en villa vid havet,
på ett rehabiliteringshem och i en polisstation,
någonstans i Sverige under senare delen av 1900-talet.

Copyright © Christian Lanciai 2003

Poeten och patienten

Akt I scen 1.

En takterass med svindlande utsikt över nejden med skogar och sjöar.
Patienten sitter ensam i en vilstol med filt över benen när besökaren kommer.

Arnold Så vänligt av dig att besöka mig, Gustav.
Gustav Det fattades bara annat. Du har vistats här på tok för länge.
Arnold Jag är inte botad, Gustav.
Gustav Vad är det med dig? Vill du inte bli botad? Är det självplågeri du vill ägna dig åt för resten av ditt liv?
Arnold Gärna det, så länge jag inte kommer över det.
Gustav Du är tragisk och patetisk, Arnold.
Arnold Jag vet, men gräla inte på mig för det. Det var inte mitt eget fel att jag föddes vek och överkänslig.
Gustav Du måste börja arbeta igen. Du kan inte sitta här och bara försmäkta med att gräva ner dig i dina minnen.
Arnold Varför inte? Kan man få det bättre? Har du sett utsikten? Kan det finnas någonting vackrare?

Gustav Det är ju bara träd överallt. Skogen fyller mig alltid med tristess.

Arnold Då förtränger du skönheten i stället för att njuta av den. Du upplever skönheten bara undermedvetet och förnekar den för dig själv. Då är du sämre därän än jag.

Gustav Jag är en pliktmedveten stadsmänniska, Arnold, helt utan din medfödda kreativitet. Men just för att du hade den måste du återvända till den och låta den leva.

Arnold Den gjorde bara ont.

Gustav Nej, det kan den inte ha gjort, ty den beredde bara andra glädje.

Arnold Du försöker bara vara snäll.

Gustav Vi vill ha dig tillbaka, Arnold. Vi vill inte se dig försvinna för våra ögon.

Arnold Jag försvinner gärna i mina drömmar.

Gustav De är vilseledande. De leder dig bara bort och inte hem.

Arnold Drömmarna förde mig in i musiken och fick mig att leva för den, den musik som du säger att gav er sådan glädje. Nu har jag bara drömmarna kvar. Vill du beröva mig dem?

Gustav Har du helt övergivit musiken?

Arnold Jag har inte spelat eller komponerat en ton sedan jag kom in här.

Gustav Du är frisk, Arnold. Du har ingen anledning att sitta här inne längre och mögla. Det säger läkarna också.

Arnold Vilken av dem? Doktor Glasberg?

Gustav Han menar att du förgås i narcissism.

Arnold I så fall skulle jag åtminstone ha en inbillad lycka, men jag bara grämer mig, Gustav. Jag har ingenting att leva för. Jag var åtminstone lycklig fortfarande så länge jag var alkoholist.

Gustav Du bara torterar dig själv.

Arnold Och med all rätt!

Gustav Hur kan du säga så?

Arnold (vill utbrista i ett utbrott men lägger band på sig och säger stilla:) Vi var alla ansvariga för hans död, Gustav.

Gustav (tänker till innan han svarar) Hur vet du det?

Arnold Jag vet det inte. Jag känner det bara.

Gustav Jag trodde vi alla var eniga om och att det var självklart en olyckshändelse.

Arnold Det kan inte ha varit en olyckshändelse.

Gustav Vad var det annars?

Arnold Kanske mord? Vi var alla hårt berusade den midsommaren, Gustav. Vi var alla stundtals ursinniga på varandra, och vi hade alla motiv till att döda Henning.

Gustav Hur kan du säga så?

Arnold Är jag brutal? Det är kanske för att väcka dig.

Gustav Vet du något mer som inte kom fram vid undersökningen?

Arnold Det är det jag inte vet. Jag vet inte om det jag vet var sanning eller inbillning. Vi var ju alla så berusade. Vem som helst kan ha sett hallucinationer den natten – och kanske särskilt jag.

Gustav Vart vill du komma?

Arnold Jag vill få klarhet i saken, Gustav. Jag vill bli av med den. Jag har grubblat över den alltför länge, och jag blir inte av med den. Jag vill veta vad som verkligheten hände.

Gustav Så du vill älta om hela historien om igen?

Arnold Någon av oss, Gustav, visste mer om saken än vad han tordes tillstå.

Gustav Kanske alla.

Arnold Ja, kanske alla.
Gustav Är det någon mer som kommer hit och besöker dig?
Arnold Trognast är Helena.
Gustav Är det hon som håller traumat levande hos dig?
Arnold Nej, det är jag själv. Men hon var ju ensam ute på skäret med Henning den natten.
Gustav Hon har aldrig berättat vad som verkligen hände.
Arnold Hon har försökt. Men Henning var poet. Det var inte alltid lätt att förstå honom, och han uttryckte sig gärna mångtydigt och dunkelt.
Gustav Vad tror du? Har du någon teori?
Arnold Ja, jag har en teori. Den har blivit klarare för varje månad jag har suttit här. Vill du höra den?
Gustav Det är väl därför jag är här – för att höra på dig och hjälpa dig.
Arnold Jag tror inte du kan hjälpa mig. Men du kan höra på mig.
Gustav Berätta, Arnold, vad du tror.
Arnold Det känns som om jag själv var med dem där ute på skäret. Jag skulle ju ha följt med dem, men de väntade inte på mig. Jag såg dem försvinna i båten från land och kunde ingenting göra....

Scen 2. Henning och Helena på skäret. Natt och månsken.

Helena Varför väntade du inte på honom?
Henning Han kom ju aldrig. Han glömde oss nog.
Helena Du är så otålig och impulsiv. Du väntar aldrig på någon.
Henning Jag vet. Det är min sjukdom.
Helena Vad menar du?
Henning Jag menar att jag är född sådan.
Helena Skämtar du? Driver du med mig?
Henning Inte alls. Det är jag alldeles för ärlig för att kunna göra.
Helena Menar du att du är sjuk?
Henning Enligt vanligt folks mått mätt.
Helena Ingen av oss har någonsin begripit oss på dig.
Henning Nej, jag vet det. Det är väl inte meningen att någon ska göra det heller.
Helena Får vi då inte om vi vill?
Henning Ni kan ju alltid försöka.
Helena Du är alltid så distansierad, som om du inte ville ha med oss andra att göra.
Henning Helena, min sjukdom är min ensamhet. Jag är född ensam. Jag klarar mig bara ensam och kan bara överleva ensam. Sällskap gör mig sjuk. Jag kan inte umgås med andra utan att känna mig nerdragen till deras nivå. Umgänge lär mig bara människoförakt, men jag vill inte förakta någon. Jag vill kunna älska som alla andra. Jag vill se livet och människorna som någonting positivt, men när jag lär känna dem går det inte.
Helena Då är du bara olycklig, som alla ensamma människor.
Henning Kanske det, men olyckan är min trygghet.
Helena Varför blir du inte alkoholist då som Arnold?
Henning Det roar mig inte. Jag finner ingen glädje i rusets illusion. Den gör mig bara bittrare.
Helena Har du försökt?

Henning Helena, vi älskar alla Arnold, han är en god och glad människa, men han har sitt eget öde, som han bara kan följa själv. Mitt öde är ett annat.

Helena Vad är ditt öde?

Henning Som om jag visste det. Det lär vi väl aldrig känna förrän när det är för sent.

Helena Varför ville du att jag skulle följa med?

Henning Jag ville ha någon att tala med.

Helena Kan du inte tala med Arnold? Han är din bästa vän.

Henning Ja, han är min bästa vän och min äldste vän, men han är ingen kvinna.

Helena Så du behövde en kvinna.

Henning Män är inget sällskap för en man. Det är bara den motsatta polen som gör ett gott sällskap, om något. En man står på samma nivå, det blir lätt samförstånd men sällan någon dialog. Man behöver en motsatt part, och mannens motsats är kvinnan.

Helena Så du vill ändå ha sällskap.

Henning Ja och nej, Helena. I själva verket vet jag inte. Jag ville ha dig med mig för jag ville se om jag kunde älska dig. Ja, jag kan älska dig, men det räcker inte. Jag vill ha något mera.

Helena Som vad då?

Henning En god vän, som inte är en man.

Helena Många tror att du och Arnold varit homosexuella.

Henning Jag vet. Det har vi alltid struntat i. Vi är barndomsvänner och har alltid haft varandra och stått varandra närmare än bröder, men ändå är det mycket emellan oss.

Helena Har ni bråkat någon gång?

Henning Nej, aldrig. Det är kanske det vi har saknat hos varandra.

Helena Så du vill ha en kvinna att kunna gräla med.

Henning Helena, jag vet inte hur väl du känner mig. Jag behöver ständigt omväxling och avkoppling. Jag står inte ut med någonting inrutat. Jag måste alltid ha utmaningar, nya relationer, nya världar att upptäcka, nya experiment...

Helena På människor?

Henning Jag behöver alltid pröva dem och provocera dem, för att jag alltid vill ge dem en ny chans, men de består aldrig provet....

Helena Vet du om att Birger hatar dig?

Henning (skrattar till torrt) Det får han gärna göra. Jag hånar honom.

Helena Just därför hatar han dig.

Henning Inte för att jag tagit dig med mig?

Helena Det var jag som ville följa med dig.

Henning Varför?

Helena För att testa gränserna. För att pröva dig och kanske lära känna dig.

Henning Vill du ha mig?

Helena Ja, Henning, jag vill gärna ha dig.

Henning Då bryter du förlovningen med Birger.

Helena Det blir en senare fråga.

Henning Du menar att han kan vara dig trogen fastän du är honom otrogen?

Helena Jag tvivlar på det, men det är inte omöjligt.

Henning Om han inte slår upp er förlovning i morgon efter vår natt tillsammans kommer han att förtjäna min synnerliga högaktning.

Helena Där hörde jag ditt hån. Det är bottenlöst.

Henning Ja, det är det.

Helena Kan du inte hålla dig till Arnold och låta mig vara?

Henning Tror du vi har ett förhållande?

Helena Det vet alla att ni har.

Henning I så fall kan jag inte definiera det förhållandet.
Helena Ni betar er som tvillingbröder fastän ni är totalt olika både till sättet och till utseendet. Därför tar alla för givet att ni är partners.
Henning Vi är partners. Men det innebär inte att vi har ett förhållande.
Helena Älskar ni inte varandra?
Henning Nu vill du dra ner mig, Helena, som alla andra. Jag föraktar allt tänkande och spekulation i köttsligt älskande.
Helena Då kan du aldrig älska mig.
Henning Kanske inte.
Helena Då kan du aldrig älska någon annan än dig själv.
Henning Eller så älskar jag för mycket, så att jag inte kan älska någon enskild människa för min universella människokärleks skull.
Helena Det där smickrar du dig själv med. Du är ingen Jesus.
Henning Tack och lov för det. Ingen har någonsin blivit mera missförstådd.
Helena Ska vi bara prata hela natten här i fullmånens sken ensamma ute på skäret?
Henning Jag finner det ganska underhållande. Gör inte du?
Helena Jag kan bara tänka på hur förbannad Birger kommer att vara i morgon.
Henning Vi kan fara tillbaka genast om du vill.
Helena Vi kommer ändå hem för sent långt efter midnatt.
Henning Ja, vi har väl simmat för långt från stranden för att kunna simma tillbaka.
Helena Ungefär så. Är det inte lika bra att göra det bästa av saken?
Henning Är det inte det vi gör?
Helena Älska mig, Henning. Jag vill ha dig. Birger gör ändå slut på min förlovning i morgon.
Henning Är det inte du som gör det?
Helena Det spelar ingen roll. Den tar slut i varje fall.
Henning Du kan aldrig lita på mig, Helena. Jag blir aldrig en trogen älskare.
Helena Varför älskar vi dig alla hur odrägligt grym du än är i dina relationer? Din hänsynslöshet gör att du måste bli hatad av alla som kommer dig nära, samtidigt som vi aldrig kan släppa dig. Det är som om man bara kunde ha ett sado-masochistiskt förhållande med dig.
Henning Är inte alla förhållanden sado-masochistiska?
Helena Kanske det. Ändå njuter vi av dem.
Henning Tills de gör för ont och vi tar livet av dem.
Helena Ingen kan såra så som du, Henning.
Henning Jag vet. Men det är aldrig avsiktligt.
Helena Du skyller det på din uppriktighet.
Henning Nej, min ärlighet.
Helena Det är samma sak.
Henning Jag kan aldrig ljuga, Helena. Det är min stolthet.
Helena Men du är desto bättre på att missbruka dina relationer.
Henning Låt mig få slippa ha några relationer då!
Helena Då går du under som Arnold, som dricker bort sina relationer.
Henning Det är jag som har skadat honom.
Helena Hur?
Henning Jag känner mig ansvarig för er alla, Helena. Därför måste jag skada er, fast jag inte vill det. Ni kommer mig för nära, ni blir brända av mig, och så blir jag ansvarig för er och alla era olyckor.
Helena Stackars Henning. Vem är du egentligen?
Henning Tror du jag kan förklara det ens för mig själv?

Helena Nej.
Henning Kom, Helena. Vi far tillbaka. Innan Birger kreverar.
Helena Det har han redan gjort.
Henning Jag vill inte förstöra er förlovning.
Helena Det har du redan gjort.
Henning Jag skulle aldrig ha tagit med dig hit.
Helena För sent att ångra det nu. Ta mig, Henning, innan vi far tillbaka.
Henning Skyll dig själv, stackars dumma Helena. *(De skrider till verket.)*

Scen 3. I villan vid havet.

(Man hör på avstånd musik av Chopin från en flygel.)

Bettan Han är visst alltid så där melankolisk.
Gustav En gång musiker, alltid bergtagen och förlorad för normala nöjen.
Bettan Vad tror du han ger uttryck åt? Hjärta och smärta? Olycklig kärlek? Desperation eller bara allmän frustration?
Gustav En musiker har åtminstone aldrig tråkigt.
Bettan Nej, men han lider desto mer, för han kan ju inte frossa i musiken jämt, och pauserna är rena akuta abstinensen. Då blir han ofta outhärdlig.
Gustav Du talar som om du hade varit gift med honom.
Bettan Jag känner ett antal jazzmusiker. Knarkare och alkoholister och andra missbrukare hela högen utan att enda undantag. De kan bara sin musik. De kan inte leva.
Gustav Men Arnold är inte jazzmusiker.
Bettan Musik som musik. Tror du Beethoven var nykter? Sibelius kunde inte ens dirigera utan sprit.
Gustav Ändå tror jag Arnold är relativt ren.
Bettan Förvisso är han ren, men det är en helt annan sak.
Birger *(kommer in rasande)* Jag står inte ut med det här längre. Måste han hålla på så där?
Gustav Vem menar du?
Birger Det där – pianoonanerandet.
Bettan Det är inte onani, Birger. Det är Chopin. Ha en smula respekt för en lidande musiker.
Birger Jag står inte ut med det.
Bettan Gå och smäll igen locket då över fingrarna på honom, så blir han glad.
Gustav Locka honom inte till övergrepp, Bettan.
Bettan Vad är det du inte kan stå ut med? Är musiken för sensuell och romantisk? Eller är det ditt eget smäktande lidande som förhöjs av den inspirerade musiken?
Birger Du gör inte precis saken bättre, Bettan.
Gustav Oroa dig inte, Birger. De är snart tillbaka när som helst. Helena är inte den som gör någonting dumt.
Birger *(rasande)* Tror du ja!
Bettan Ta inte i så, Birger. Det går över. Ta dig en drink så länge, så slocknar vreden i hjärtat.
Birger Eller blir värre. Det kommer på ett ut. *(häller energiskt upp en drink åt sig och dricker genast)* För en gångs skull sade du något positivt, Bettan.
Bettan Jag försöker alltid vara positiv. *(Musiken tystnar.)*

Gustav (efter ett kort andrum) Det blir alltid extremt tomt och tyst när Arnold har slutat spela.

Birger Tack och lov för det.

Bettan Jag visste inte att du var så omusikalisk, Birger.

Birger Det är inte det. Jag står bara inte ut. (*kastar våldsamt det tomma glaset mot golvet, just som Arnold kommer in*)

Arnold Jag hoppas det inte är min musik som inspirerat till detta.

Gustav Birger är bara orolig för Helena.

Bettan Nej, han är svartsjuk, riktigt svartsjuk, för han älskar henne verkligen.

Birger Har jag inte rätt till det? Vi är ju förlovade!

Bettan Och när ska ni gifta er?

Birger (fullkomligt rasande) Aldrig! (*rusar ut*)

Arnold (*ser på klockan*) De har varit borta länge nu.

Bettan Det är midsommar, så de märker inte när det blir midnatt.

Gustav Det är redan över midnatt. Birger har rätt att vara ifrån sig.

Bettan Varför tror du att du inte fick följa med dem, Arnold?

Arnold De glömde mig nog bara.

Bettan Tror du det? Stod du inte på stranden redan när de for ifrån dig?

Arnold Nej, jag hade inte nått fram till stranden.

Gustav Varför blev du aldrig konsertpianist, Arnold?

Arnold Jag ville inte.

Bettan Han ville behålla musiken för sig själv.

Arnold Just det. Jag ville inte prostituera mig och bli en musikmånglarestradör.

Bettan "Det är bara popsångare som är så dåliga musiker att de anstränger sig för att tjäna pengar på den." Arnold Bergroth.

Arnold Jo, det har jag faktiskt sagt, och det ligger något i det fortfarande.

Gustav Men du sätter ditt ljus under skäppan.

Arnold Nej, jag skyddar musiken mot sutenörer.

Bettan Det är självbevarelsedrift, Gustav.

Gustav Är det då bättre att dricka i stället, Arnold? Kan det kompensera din brist på musikaliskt självförtroende? (*lägger handen på Arnolds drink just när han ska lyfta den till munnen.*)

Arnold Låt mig följa min väg, Gustav, och följ du din.

Gustav Det är det jag gör när jag försöker skydda dig mot dig själv.

Arnold Det kan ingen göra.

Gustav Nej, om du inte kan göra det själv. (*släpper handen*)

Arnold (*dricker*) Jo, musiken kan det. (*går ut igen. Musiken börjar på nytt: Schumann.*)

Birger (*kommer tillbaka*) Jag trodde han var färdig.

Bettan Gå in och gräla på honom, Birger. Han blir aldrig färdig.

Birger Om det åtminstone kunde vara rogivande musik och inte upprörande.

Gustav Det finns ingen rogivande musik.

Bettan Gör inte så han får spader, Gustav.

Birger Han har rätt. All musik går på djupet och penetrerar själen. Det är det som gör den så ohygglig, då den avslöjar hela ditt eget själsliv för dig själv.

(*Helena och Henning har plötsligt kommit in. De märks inte först.*)

Helena Så vackert han spelar. Vad är det? Är det Brahms? (*Alla vänder sig om. Nu först märks de av alla.*)

Birger Var i helvete har ni varit?

Henning Ute på skäret i månskenet.

Birger På tu man hand?

Henning Nej, vi hade fullt av älvdans omkring oss.
Helena Ta det lugnt, Birger.
Birger Hur fan skulle jag kunna ta det lugnt när min fästmö far ut till havs i månskenet ensam med en poet?
Bettan Han har tagit det så där lugnt hela kvällen, Helena.
Henning Jag är ofarlig, Birger.
Birger Du övertygar mig om motsatsen.
Helena (går fram till honom) Birger, vi går och lägger oss.
Birger Med dig? Aldrig i livet!
Helena Men vad menar du?
Birger Håll dig till din nya karl! Vår förlovning är uppslagen!
Henning Det hände inget, Birger.
Birger (topptunnor rasande) Och det vill du jag ska tro på?
Arnold (har avbrutit musiken och kommer in igen) Våldigt vad ni ryter. Har något hänt?
Bettan Henning och Helena har kommit hem. Det skulle de kanske aldrig ha gjort.
Birger (skriker) Det är slut! Hör du det?
Helena Jo, jag hör. Du behöver inte skrika.
Arnold Dämpa er då en smula. Ni väcker ju upp hela skärgården, och folk kan tro att vi mördar varandra här på ön.
Birger (som förut) Det får de gärna tro!
Helena Jag tror det är bäst du går och lägger dig, Birger.
Birger Inte med dig!
Helena Det har jag inte bett om heller.
Birger Då så! *(har ingenting mer att säga. Marscherar iväg, smäller igen dörren bakom sig.)*
Henning Han är färdig. Varför kom du inte med oss, Arnold? Vi hade kanske behövt ett förkläde, så som fästmannen nu betar sig.
Arnold Jag kom för sent till båten.
Henning Ja, vi märkte det. Så vi var tvungna att fara iväg utan dig. *(slår upp åt sig en drink)* Det här har jag behövt hela dagen.
Arnold Jag också. *(slår upp åt sig en drink.)*
Gustav Hejda honom, någon. Han har druckit hela dagen.
Henning Det gör honom bara gott, Gustav. Han vet vad han gör.
Gustav Nej, det är det han inte vet.
Henning Skål, Arnold. *(skålar med Arnold)*
Arnold Hur kunde ni fara iväg utan mig? Ni visste ju att Birger skulle bli vansinnig.
Henning Nej, det visste vi inte, eller hur, Helena?
Helena Det var inte meningen att vi skulle stanna borta så länge.
Arnold Det kostade Helena hennes förlovning.
Henning Äsch, han ångrar sig i morgon. Det går över, Arnold. Kärleken går över, och så gör även svartsjukan, när man äntligen inser dess orimliga proportioner.
Gustav Birger är djupt sårad, Henning. Jag tror inte det går över.
Henning I så fall är det hans bekymmer, inte mitt. Skål på er, pojkar.
Bettan Får vi inte vara med?
Henning Jovisst, naturligtvis! *(häller upp två drinkar åt damerna, bär dem med sig och överräcker dem)* Skål då, mina damer!
Helena (kastar sin drink i Hennings ansikte, går rasande iväg, smäller igen dörren bakom sig)
Henning Det kallar jag en rimlig kalldusch!
Bettan Värst vad alla är passionerade här i natt.

Henning Det är ju midsommarnatten, årets ljusaste natt, som aldrig blir helt mörk. Det är då man ska sova och drömma om den man blir gift med.

Bettan Det blir du aldrig, Henning.

Henning Nej, tack och lov för det!

Arnold Jag går och ser vad jag kan göra för Helena. Jag misstänker att hon gråter.

Henning Ja, gå ut och trösta henne, Arnold. Hon behöver inte mig längre. (*Arnold går.*)

Bettan Vad gjorde du med henne, Henning?

Henning Ingenting särskilt. Bara det gamla vanliga.

Bettan Du är som två olika personligheter. Den ena är den ömma poeten, som kan linda vilket hjärta som helst runt sitt lillfinger och vara hur bedårande som helst, och den andra är detta överlägsna cyniska monstret av hänsynslöshet.

Henning Jag är bara naturlig.

Bettan Det är det jag tvivlar på.

Henning Ska inte vi två gå till sängs någon gång?

Bettan Tillsammans?

Henning Ja, varför inte?

Bettan (reser sig) Henning, en dag kommer inte bara dina offer men livet självt att resa sig emot dig och säga nej. (*går*)

Henning (efter henne) Det vet du väl, Bettan, att jag är den siste som kan godta ett nej. (*hon försvinner men utan att smälla i dörren.*) Värst vad alla är stingsliga idag. Nåväl, en drink till, och jag är färdig. (*sveper den och går ut även han. En klocka slår två slag.*)

Akt II scen 1. Terrassen, (som i akt I scen 1).

Gustav Men allt det där är bara förhistorien. Det har ju ingenting med mysteriet att göra, som för resten kanske inte alls var något mysterium. Ingen rådde för det dåliga vädret och att segelbåten havererade.

Arnold Vi hittade aldrig kroppen.

Gustav Ja, det är väl det som är mysteriet, om det är något mysterium. Åtminstone blev det grogrunden för mysterierna.

Arnold Jag tror han kom tillbaka.

Gustav Du var redlöst berusad hela tiden, Arnold, och blev det bara mer under den där natten.

Arnold Jag kunde inte sova. Jag kunde bara hålla mig vaken. Det var som om jag väntade mig hela tiden att han skulle komma tillbaka. Något annat var omöjligt för mig. Och jag är nästan säker på att han kom tillbaka.

Gustav Som gengångare?

Arnold Nej, som sig själv.

Gustav Du var i delirium.

Arnold Nej, bara i upplösningstillstånd.

Gustav Det är samma sak.

Arnold Är det? I delirium ser man i syne och förväxlar man sin inbillning med verkligheten, men man är aldrig mera skärpt än när man är överansträngd på gränsen till upplösningstillstånd.

Gustav Men har man då fem promille i blodet samtidigt kan det vara svårt att skilja mellan delirium och sitt upplösningstillstånd.

Arnold Jag är inte så säker på det.

Gustav Det förvånar mig inte. Och just den natten torde du ha varit som allra osäkrast.

Arnold Nej, då var jag som säkrast, tills någonting hände.

Gustav Vad hände?

Arnold Det är just det jag är så osäker på.

Gustav I rättssalen skulle du bli en jurists drömvittne.
(Läkaren kommer.)

läkaren Jag hoppas patienten har det bra.

Gustav Jag tar väl hand om honom, doktorn.

läkaren Nej, det är vi som gör det. Vad pratar ni om? (Arnold ger ett avrådande tecken till Gustav.)

Gustav Bara gamla minnen.

läkaren Jag hoppas ni inte tar upp för känsliga saker med honom. Det är ytterst angeläget att patienten inte får ett återfall.

Gustav Finns det risk för det?

läkaren Det är det ständigt överhängande hotet för varje rehabiliteringspatient.

Gustav Vi dryftar bara gamla gåtor.

läkaren Det kan vara farligt. Han får inte bli upprörd.

Arnold Jag är inte upprörd. Jag är bara melankolisk.

läkaren Även melankoli kan vara ett risktillstånd då det är känsligt.

Gustav Men, doktorn, vi måste ju få prata fritt med varandra utan hämningar. Vi är ju gamla vänner. Vi har ju många gemensamma vänner, och särskilt en hade vi gemensamt.

läkaren Vem då?

Gustav Arnolds bästa vän.

läkaren Menar ni Henning Malmsten?

Gustav Ja.

läkaren Samtalar ni om honom?

Gustav Ja. Är det förbjudet?

läkaren (upprörd) Just honom är det i högsta grad olämpligt att ni diskuterar med patienten! Det var ju den utlösande krisen i hans totala nervsammanbrott! Jag måste förbjuda er att prata om sådant! Om ni gör det måste jag portförbjuda er här på stället!

Arnold Ta det lugnt, doktorn. Jag dricker ju inte.

läkaren (lugnar sig) Nåja, du tycks ta det lugnt. (till Gustav) Men just det ämnet om något har lett till upprepade återfall hos patienten! Vi hade i årtal bekymmer med just den saken. Det räckte med att någon sade "Henning" och han tog strax till flaskan. Det får inte upprepas!

Arnold Var lugn, doktorn. Jag har ju ingen tillgång till sådant här.

Gustav Jag tror det vore bäst om doktorn lämnade patienten i fred. Han kan ju göra honom upprörd, så upprörd som han är.

läkaren Jag hoppas ni accepterar min varning.

Gustav Naturligtvis.

Arnold Gå nu, doktorn. Har ni inte en rond att göra?

läkaren Ni ingick i min rond. (går vidare, men höjer ett varnande finger mot Gustav.
Gustav nickar saktmodigt att han förstått.)

Arnold Den doktorn är värre än alla patienterna här tillsammans. Det är han som håller dem sjuka, och han får betalt för det.

Gustav Hur hamnade han här?

Arnold Han är ju psykiater. Sådana plägar hamna i vilka öppna kloaker som helst.

Gustav Är det fler än du bland patienterna som föraktar honom?
Arnold Alla.
Gustav Jag förstår.
Arnold Men psykiatienter har ingen talan. Därför kan vi inte bli av med honom, och någon måste basa för dårhuset. Så han får vara kvar.
Gustav Han är kanske bättre än ingen.
Arnold Jag tvivlar på det. Men vi hade viktigare saker att tala om än förryckta psykiatriker. Som du förstår blir jag aldrig av med Henning. Jag grubblar över honom varje dag och natt fortfarande och kommer att göra det tills jag äntligen blir klok på hans öde. Vi arbetade ju tillsammans. Jag tonsatte några av hans finaste dikter.
Gustav De finns väl kvar?
Arnold Ja, någonstans. Men mitt minne är så dåligt, utom när det friskas upp med litet.... Du råkar inte ha något med dig?
Gustav Jag vet att du törstar ihjäl här. Men ingen får se det.
Arnold Ingen ser oss.
Gustav Då så. (*tar upp en plunta ur innerfickan*) Diskret och snabbt, om jag får be. (*Arnold tar en rejäl sup snabbt och återräcker genast pluntan till Gustav, som snabbt smusslar ner den igen. Det hela går på ett halvt ögonblick.*)
Arnold Nu fungerar jag igen.
Gustav Ska vi försöka gå till botten med problemet nu medan vi är inspirerade. Vad hände egentligen?
Arnold Den frukosten hade alla baksmällor.
Gustav Ja, det kommer jag ihåg. Men vem kom på idén att ni skulle ut och segla?
Arnold Det var inget seriöst förslag. Det bara halkade ur någon. Ingen ville det egentligen. Dessutom var vädret osäkert. Alla visste det skulle vara riskabelt. Alla avrådde.
Gustav Och ändå seglade Birger och Henning ut tillsammans.
Arnold Ja, de satte sig frivilligt i samma båt, som om de visste att de måste gå till botten med den. De hade inte kunnat göra något vansinnigare.
Gustav Minns du allt vad som sades den morgonen?
Arnold Jag försöker minnas. (*tittar tankfullt ut mot fjärran*)

Scen 2. På den öppna terrassen utanför villan.
(*Gustav håller på att duka frukostbordet när Bettan kommer in.*)

Bettan Det var ju förfärligt vad du var energisk denna morgon när alla andra ligger utslagna av sina baksmällor!
Gustav Du verkar förvånansvärt nykter för sällskapet.
Bettan Undra på det. Jag måste ta alla mina piller den här morgonen för att alls orka upp. Tur att jag hade hela arsenalen med mig.
Gustav Du med dina piller. Du gör oss alla till missbrukare.
Bettan Medge att de är effektiva.
Gustav Kanske något för effektiva för att vara hälsosamma.
Bettan Gustav, du skulle ha blivit läkare.
Gustav Det är illa nog att jag slutade som kurator.
Bettan Du är säkert den enda i världen idag som ens skulle kunna koka kaffe.
Gustav Åtminstone före middag.
(*Birger uppenbarar sig, gäspande.*)

Bettan Här kommer en annan surmulen föredetting. Hur känns alla kopparslagarna?

Birger Ack, påminn mig inte om dem. Det gick visst hett till igår.

Bettan Ja, du smulade sönder din senaste förlovning.

Birger Var det så illa?

Bettan Hur mycket minns du?

Birger Jag blev visst arg.

Bettan Arg? Du hade kunnat mörda Helena och Henning.

Birger De var visst ute på skäret hela natten?

Bettan Ja. De var inte kloka som kom hem igen.

Birger Var är de andra? Har ingen vaknat ännu?

Bettan Klockan är inte ens tolv ännu, Birger. Ge dem en chans att sova ruset av sig.

Birger Var vi alla lika fulla?

Bettan Nej, Gustav här var nykter hela kvällen, så att han kunde göra frukost för oss idag. Annars hade vi alla legat kvar under bordet.

Birger Värst vad du var nyter och klämäck då! Är du också nykter?

Gustav Hon har sina piller.

Birger Javisst ja. Det vandrande apoteket. Drogexperten. Den idealiska langerskan. Aldrig för mycket men alltid det rätta.

Bettan Du känner mig.

(Henning uppenbarar sig.)

Henning Vågar man visa sig här idag?

Bettan För sent att ångra det. Du har redan gjort det.

Henning Jag bar mig visst väldigt illa åt igår.

Bettan Bara mot Helena.

Birger Du är sådan, Henning. Du rör inte för det.

Henning Du känner mig. Bra att du förlåter mig.

Birger Det har jag inte sagt.

Bettan Börja inte nu igen, pojkar. Ni har ju inte ens tagit den första snapsen ännu.

Birger Jag är den sista som vill bråka en dag som denna. *(tar sig om huvudet)*

Henning Vi sitter nog alla i samma båt.

Bettan En båt är nog det sista idag ni ska ge er ut i.

Gustav De kanske behöver sig en kölhalning, båda två, så att de lugnar ner sig.

Birger Vad säger du, Henning? Ska vi ge oss ut?

Henning Och göra upp i båten?

Birger Jag menar segelbåten. Det blåser friskt idag. Vi kan behöva lite friskare fläktar.

Bettan Jag skulle aldrig ha nämnt det där om båten.

Henning I så fall borde vi alla segla med.

Birger Är du rädd för att segla med mig ensam?

Henning Vädret är riskabelt. Det kan bli vad som helst. Det skulle bli en utmaning. I båten skulle vi bli för upptagna med seglingen för att tänka på grollet. Det är ingen dum idé.

Bettan Nej, gör det inte, pojkar! Jag skulle aldrig ha gett er en sån galen idé!

Gustav Du inspirerade dem.

(Arnold kommer in.)

Arnold Vad gäller argumentet? Det låter alldeles otroligt energiskt för att vara morgonen efter den kväll som var igår.

Bettan De har bestämt sig för att segla ut i stormen och göra upp i båten.

Arnold Är ni inte kloka?

Birger Vi försöker bli det.

Arnold Vänta då åtminstone till efter frukosten, så får ni chansen att ångra er. Är det du som har lagat den, Gustav?

Gustav Jag har jobbat sen klockan åtta i morse.

Bettan Han är alldeles oförskämt nykter fortfarande.

Gustav Nej, jag har bara ett alltför gott ölsinne. Till min stora grämlelse har jag alltid misslyckats med att bli full. Ni anar inte hur mycket jag avundas er.

Birger Med alla våra baksmällor?

Henning Tala inte om dem!

Arnold Ni verkar vara en samling patienter hela bunten. Jag trodde det bara var jag som var alkoholist, men ni får mig att känna mig utanför.

Bettan Sätt dig vid pianot, Arnold. Spela något vackert.

Birger Men inga nocturner. Det är för tidigt på dagen.

Arnold Jag tar er beställning ad notam. (*går ut. Snart hörs Chopins nocturne nr 12.*)

Bettan Han gör oss då aldrig besvikna.

Birger Det var just en sådan musik jag undanbad mig.

Henning Nej, du bad om den.

Bettan Börja inte nu igen, pojkar.

Gustav Han har faktiskt rätt, Birger. Den här gången bad du faktiskt om det.

Birger Varför gör vi inte slag i saken och far ut genast, Henning? Innan Helena vaknar och vi får ett fruntimmer till på halsen som vill hålla oss på mattan?

Henning (*kastar servietten*) Du sa det. Vi far genast.

Bettan Kan då ingenting få er att bli rationella?

Gustav Låt dem fara ut, Bettan. De behöver bara nyktra till litet. Kapsejsar de kan de båda simma, och då får de alla de kallsupar de behöver.

Bettan Kanske du har rätt. Far iväg då, pojkar, slåss ordentligt i båten så att ni välter, och simma sedan hela vägen hem, så blir ni nyktra och avkylda.

Henning Du kan hjälpa oss, Bettan, med några av dina piller.

Bettan Bara några.

Henning Bara så att man inte somnar.

Bettan Vill du också ha, Birger?

Birger Nej, Bettan, jag ska styra. Rattfylleri till havs är onödigt.

Bettan Det är inga droger, Birger.

Birger Ja, det kan du övertyga hela världen om. Du kör aldrig med droger.

Henning Ibland kan de faktiskt få en att nyktra till.

Birger Jojo, till och med litet för mycket. Är du klar? Allting finns i båten.

Henning Jag kommer.

Bettan Vänta då ett ögonblick, pojkar.

Birger Nej, vi väntar inte. Vi måste ta vara på det fina vädret och vinden medan den blåser.

Bettan Ack, de vet inte vad de gör!

Gustav Det är därför de gör det.

Helena (*kommer in just när Birger och Henning försvunnit*) Vart ska de gå? Vad ska de göra?

Gustav De har bestämt sig för att åka ut och kapsejsa.

Bettan Var inte grym, Gustav. De ville bara testa vinden litet och nyktra till samtidigt.

Helena De får inte åka! Hur kunde ni släppa iväg dem?

Gustav Försök hindra dem om du kan. Arnold kunde inte hindra er igår. Henning har alltid för bråttom.

Helena Men Birger är värre. Oh! (*svimmar*)
Bettan Hjälp henne, Gustav. (*Musiken tystnar.*)
Gustav (skyndar till) Hon drack minst av alla men borde inte dricka alls, då hon är känsligast.
Bettan Din efterklokhets kranka blekhet är så ljuvligt välgörande i efterskott.
(Arnold kommer in.)
Arnold Vad har hänt? Nya scener? Var är Henning och Birger?
Bettan De har åkt ut för att segla. Jag tror det var underförstått dem emellan att det skulle bli en duell på liv och död. Så bestämda av sig var de.
Arnold De är inte kloka! Det ska blåsa upp! Det ska bli storm!
Bettan (lugnt) Låt dem simma, Arnold. Låt dem simma.
Arnold (ser på den avsvimmade Helena i Gustavs armar. Ingen kan göra något.)
 Det här blir värre och värre, och jag blir skyldig till allt!
Gustav Ta det lugnt, Arnold. När de kommer tillbaka är de helt avkylda och nyktra, vilket är det enda de behöver.
Arnold Jag hoppas du har rätt, Gustav. (*sätter sig till frukosten medan Helena vaknar till.*)
Helena Vad hände?
Gustav Du tuppade av.
Helena (kommer ihåg) Hejda dem!
Gustav Det går inte. De är redan ute.
Helena Oh! (*svimmar igen.*)
Gustav (slår ut med armen, som för att markera "ingenting att göra". Bettan röker lugnt.
Arnold håller upp sin första snaps för dagen och tömmer den.)

Scen 3. Senare.

(*Alla verkar mer än bara dagen efter.*)

Helena Jag visste att det skulle gå så! Jag vet att de har råkat ut för det värsta! Jag vet att de har drunknat båda två!
Gustav Gör inte saken värre, Helena. Du vet att du bara hetsar upp dig till hysteri i onödan.
Helena Det är inte i onödan! Det är på allvar!
Arnold Låt henne vara, Gustav.
Bettan Arnold är den enda kloka av oss. Han bara dricker.
Arnold Ja, vad annat kan man göra? Vi har ju faktiskt försökt allt. Alla har gjort allt vad de kunnat göra, till och med polisen och sjöräddningen. Det enda mer vi kan göra är att vänta och hoppas på ett mirakel.
Helena Det kommer aldrig!
Gustav Du tycks då aldrig tröttna på att måla fan på dörren! Ta dig då åtminstone en lugnande och avslappnande drink som Arnold. Han har ju outtömliga resurser, så det går ingen nöd på oss.
Arnold Drick, Helena, så blir du god och glad.
Bettan Hon blir aldrig god och glad mer så länge hon ger sig själv skulden för Birger och Henning. De bara måste komma tillbaka. Så enkelt är det. Annars får hon spader och smäller av.
Helena Det är ju det jag hela tiden gör!
Gustav Ja, det är det vi har märkt. Att du inte tröttnar.

Arnold Helena är inte den som tröttnar.
Gustav Vad jag aldrig har begripit mig på, Arnold, är hur du kan spela så bra med så mycket sprit i dig. Alla professionella musiker säger ju det att alkohol är oförenligt med musik. All precision försvinner. Men du har den kvar hur mycket du än dricker. Hur bär du dig åt?
Arnold Enkelt. Jag är ingen musiker.
Gustav Men det är ju det du är eller borde ha blivit.
Arnold Jag drack för mycket.
Bettan Tyst! Jag hör något. (*Alla blir dödstysta.*)
Gustav Vad hör du?
Bettan Någon som kommer. (*rusar upp, på alerten.*) Det är Birger! (*rusar ut*)
Gustav Birger! Bara Birger?
Helena De måste ha klarat sig båda två.
Gustav Ja, trots allt vad du har sagt.
(Bettan kommer in med en helt färdig Birger.)
Arnold Birger! Vad hände?
Bettan Den gamla vanliga historien. Stormen överraskade dem. Staget brast. Båten sjönk. De simmade. Och här är åtminstone Birger.
Gustav Vi hittade den havererade båten men inget spår efter någon av er. Var är Henning?
Bettan Kör inte med honom. Han är ju nästan halvdöd.
Birger (sjunker ner) Allt gick så snabbt. Jag vet inte vad som hände. Om det var staget eller snabbskotet som brast. Men något brast. Sen fick vi seglet över oss. Masten gick över bord. Båten fylldes genast och började sjunka. Vi måste simma i land, och det var långt. Jag såg inte Henning....
Arnold Ge honom en drink. En dubbel whisky.
Birger Arnold, du är räddaren i nöden. Det är precis vad jag behöver.
Bettan Ge honom två.
Arnold Ge honom två tredubbla, så han kan stå på benen.
Birger Det var ohyggligt. Jag såg inte Henning. Har någon sett honom?
Gustav Vi har letat efter er hela dagen. Polisen och sjöräddningen har spanat efter er med helikopter, men vädret var det sämsta tänkbara – ingen sikt. Vi har inte hittat Henning.
Birger Fortsätter de att söka?
Arnold Tills de finner honom. I morgon kan vädret bli bättre.
Birger Då är det för sent.
Bettan Så det var ingens fel? Båten bara kollapsade? Det hände inget ombord?
Birger Henning började känna sig dålig och ville vända tillbaka, men jag ville fortsätta. Det var det enda vi tjafsade om. Inget annat. Vi bråkade inte om dig, Helena. Du nämndes inte ens. Och vi måste koncentrera oss på seglingen. Vädret blev sämre hela tiden. Nu blir jag yr. Ge mig en drink till.
Arnold Så gärna. (*slår upp*)
Birger Henning ville gå upp på däck förut för att ta ner focken. Jag bad honom låta bli. Det var för riskabelt. Han gjorde det ändå. Just då kom byn över oss. Vi såg ingenting. Det var rena tromben. Sedan försvann allt, Henning försvann bakom seglet, som kom ner, masten drog ner båten, och det blev för jävligt kallt och vått. Vi hade ju inga flytvästar. Det enda som gällde sedan var att simma för livet. Tack, Arnold. Du räddar mitt liv. (*dricker djupt*)
Gustav Tror du Henning har några chanser?
Birger Varför inte, när jag klarade mig? Han måste klara sig.

Bettan Varför mådde han dåligt?

Birger Jag vet inte. Du gav ju honom en massa piller. Vad var det du gav honom?

Bettan Allt möjligt, men bara uppiggande och mot huvudvärk. Han borde inte ha mått dåligt av det.

Birger Vet du vad du gav honom?

Bettan Jag gav honom bara vad han bad om. Vad skulle jag annars ge honom?

Helena Han lever. Jag är säker på att han lever. Han kommer tillbaka. Vi måste hålla oss vakna och vänta på honom, så att vi kan ta hand om honom när han kommer.

Gustav Nyss var du precis lika säker på att han var död.

Helena Han kan inte dö. Inte Henning. Han är ju poet.

Gustav Det är en helt annan sak.

Arnold Du är frusen, Birger. Du måste få varma kläder och en filt. Du får inte bli förkyld.

Birger Tack för er omtanke. Men faran är över. Vi behöver bara bekymra oss för Henning.

Helena Ja, men han kommer, han också.

Bettan Kanske som en gengångare i natt.

Arnold Vi ska vänta på honom. Jag ska spela tills han kommer.

Gustav Spela du hela natten, så kommer han säkert.

Helena Ja. Jag vet att han kommer. Han var den bättre sjömannen av er två, och du var mer berusad, Birger. Om du har klarat dig måste han ha klarat sig.

Bettan Lägg honom i sängen och koka något varmt åt honom. Han behöver få upp kroppstemperaturen. Jag visste inte att du var en så god simmare.

Birger Det visste inte jag heller.

Arnold Hur kom du hit?

Birger Jag tog mig i land på närmaste ö. Där stod jag och hoppade tills en båt kom förbi, som upptäckte mig när jag vinkade. Jag hade ju min röda overall, så jag kunde synas tydligt. Men jag såg aldrig Henning. Han hade ju bara sin vita jacka. Det var omöjligt att utskilja något vitt på de skummande vågorna.

Bettan Ni hade otur med vädret.

Birger Ja, det var bara att konstatera.

Arnold Vi borde aldrig ha släppt ut er.

Birger Ni gjorde vad ni kunde för att hindra oss. Ni hade inte kunnat göra mer.

Gustav Av alla vansinniga midsomrar jag någonsin varit med om! Om han inte kommer tillbaka, Birger, så har ni verkligen ställt till det!

Birger Det behöver du inte påminna mig om.

Bettan Kom nu, allesammans, så dricker vi en ordentlig kaffegök i köket. Det borde återställa oss alla.

Arnold Henning också?

Bettan Ja, när han kommer. Kom nu.

Gustav Har någon ett bättre förslag?

Helena Det blir en lång natts väntan på Henning.

Bettan Det beror alldeles på när han kommer, kära vän. Kom nu. Festen är inte slut ännu. (*Alla går ut i köket.*)

Akt III scen 1. Terrassen. (som i akt I och II scen 1.)

Gustav Vi gjorde visst ingenting annat hela den dagen än bara drack.
Arnold Ja, det var en hård dag.
Gustav Vi var väl alla väck i perioder den dagen.
Arnold Och det blev värre mot kvällen, när Henning aldrig kom och Helena hela tiden stack oss som med nålar med sin ständigt mer uppjagade hysteri.
Gustav Hon hade mycket upprörande inbillningar.
Arnold Frågan är om det var inbillningar.
Gustav Hon kände Henning kanske bättre än någon annan av oss.
Arnold Varför tror du det?
Gustav Det var hon som älskade honom.
Arnold Samtidigt hatade hon honom. Hon hade kanske mer anledning än oss andra att hata honom.
Gustav Varför tror du det?
Arnold Så som han behandlade henne. Han kastade ju bort henne som en trasa efter natten på skäret.
Gustav Var det inte bara en poetisk gest?
Arnold I varje fall så hatade hon honom.
Gustav Sade hon det själv?
Arnold Vid upprepade tillfällen.
Gustav När det småningom gick upp för oss att han inte skulle komma tillbaka?
Arnold Särskilt just då.
Gustav Du skrämmer mig.
Arnold Jag kommer så tydligt ihåg hennes egna ord. "Det vore värst för honom själv om han kom tillbaka."
Gustav Sade hon verkligen det?
Arnold Sådant glömmet man inte.
Gustav Du tycks komma ihåg och veta mer om den kvällen än någon av oss andra. Birger var ju mest utslagen av oss alla, Bettan bara flamsade, medan Helena bara blev mer och mer hysterisk och otillräknelig hela tiden ju mer hon drack.
Arnold Jag börjar komma ihåg saker nu.
Gustav Vad minns du mer?
Arnold En hel del. Men mitt minne behöver fräschas upp. Jag tror jag behöver mera fyr på brasan.
Gustav (*tar fram pluntan*) Alltid redo.
Arnold Tack. Vi är räddade. Nu tror jag att jag kan orka börja minnas det värsta.
Gustav Sätt i gång. Ingen läkare i sikte.
Arnold Ja, låt ingen läkare komma och förstöra det för mig nu. (*dricker*) Jag minns det som igår. Det var bara jag som tog Helena på allvar. Ni andra kunde inte stå ut med henne.

Scen 2.

Birger Vad gjorde han egentligen med dig där ute på skäret, Helena? Du är ju alldeles hysterisk.
Helena Det skulle du allt bra gärna vilja veta, va? Din snuskhummer!
Birger Det var han som var det i så fall, inte jag. Jag behandlade dig alltid med respekt, Helena.

Helena Ja, för mycket respekt.

Birger Medan han bara trampar på alla, den förbannade jäveln, och struntar totalt i konsekvenserna, som om han var säker på att bara han hade känslor och ingen annan.

Bettan Var inte löjlig, Birger. Varje mänska agerar på det sättet. Det är bara du själv som har dina känslor, ingen annan. Det är bara du själv som kan tycka synd om dig, för ingen annan gör det. Alla andra människor tänker på sig själva, det är bara jag som tänker på mig. Om människan inte vore egoist så vore hon knappast en människa.

Birger Du bara tramsar, Bettan. Drick dig full i stället.

Bettan Det är ju det jag gör.

Helena Ni är för vidriga allesammans. Ni förtjänar inte att Henning kommer tillbaka. Ni skulle alla helst vilja se honom död.

Birger Vad är det du säger, Helena?

Helena Bara det, att inte en enda av er skulle sakna motiv för att ta livet av honom. Om ni fick möjlighet skulle inte en enda av er tveka att göra det.

Gustav Hon vet inte vad hon säger.

Arnold Hon är inte full.

Birger Det är hon visst det. Hon är asfull.

Helena Och själv skulle jag tveka minst av alla. Så nu vet ni det.

Birger Det låter ju på dig som om du önskade att han var död.

Helena Det vore bäst för honom om han verkligen hade drunknat där ute.

Gustav Hör inte på henne. Hon vet inte vad hon säger.

Arnold Jag är rädd att hon faktiskt vet det.

Helena Och det värsta som kunde hända honom vore om han kom tillbaka.

Birger (reser sig) Nej, nu går det för långt!

Bettan Gå och lägg dig, Birger. Du är färdig.

Birger Det är nästan så att jag själv önskar att jag inte hade kommit tillbaka till ert nedriga sällskap.

Arnold Du kan fara härifrån när som helst, Birger. Dörren är alltid öppen.

Birger Förlåt mig, Arnold. Jag är naturligtvis överspänd, som vi alla är, när vi inte vet om han lever eller är död eller var fan han är mellan himmel och jord.

Gustav Glöm inte helvetet.

Birger Du sa det.

Bettan Han kommer säkert i precis det rätta ögonblicket när vi som allra minst är beredda på det. Så brukar han alltid göra.

Helena Det är vi kvinnor som känner och förstår honom. De där fulla gubbarna begriper ingenting av hela situationen.

Birger Det är ju det jag försöker göra, kära älskade Helena, men du vill ju inte avslöja någonting! Du bara mystifierar mig, och Bettan där bara tramsar och gaggar och skojar bort allting som om det var ett skämt.

Bettan Är det inte det då? Jag tror det är Hennings mesta practical joke någonsin. Om han inte kommer tillbaka som gengångare klär han ut sig till gengångare.

Birger Sluta!

Bettan Men Birger då! Man kunde ju nästan tro att du mördat honom, så plågad som du är av ditt dåliga samvete.

Arnold Om det är någon här som är skyldig att ha ett dåligt samvete så är det jag, som bjöd er alla hit och som har utsatt er för detta.

Bettan Du är oskyldig, Arnold. Du visste inte vad du gjorde. Och för resten så kunde du ju aldrig ana vad de där två muntergökiga mansgrisarna skulle ställa till med.

Arnold Mest skyldig känner jag mig för Henning, vad som än har hänt honom.

Helena Kommer han tillbaka har det inte hänt honom något, men det vore det värsta som skulle kunna hända honom.

Birger Nu börjar hon igen!

Bettan Dra då något gammalt över dig, Birger!

Helena Han är bara plågad. Något hände där ute mellan dem som han inte velat eller kunnat avslöja.

Birger Sluta, Helena!

Helena Med vad? Med att trycka på ömma punkter? Jag trycker inte avsiktligt på några ömma punkter, Birger, men du överreagerar på vad som helst.

Bettan Hon har faktiskt rätt, Birger. Du överreagerar.

Gustav Glöm inte att Birger själv låg nära döden i vattnet i dag.

Bettan Det är just därför jag ber honom gå och lägga sig.

Arnold Vi kommer ingen vart med att bara gräla och bråka och hacka på varandra. Vi slipper ändå inte det överhängande hotet från Henning och hans eventuella död.

Bettan Gå och spela något vackert, Arnold, så kommer du över det.

Helena Birger skulle inte stå ut med det.

Birger Det beror på vad du skulle spela. Kan du spela något harmoniskt för omväxlings skull?

Arnold Har du aldrig hört mig spela, Birger? Jag *kan* bara harmonisk musik. Jag *skyr* all modern musik! Jag *hatar* all jazz! Jag *står inte ut* med Stravinskij och Ravel och Bartok och alla galna missljudsalstrare! Jag *tål inte* falsk musik! Hör du det? DET ENDA JAG KAN ÄR MUSIK SOM LÅTER BRA!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!

Birger (försiktigt) Vem är det nu som överreagerar?

Arnold Har du fattat vad jag menar, eller ska jag ta om det?

Bettan Ta om det en gång till, för säkerhets skull, Arnold. Birger är ju lomhörd.

Arnold Nej, han är inte lomhörd. Han är bara blind då han inte ser det självklara, han är bara döv då han inte hör det vackra i riktig musik och inte kan urskilja melodier, han är bara komplett obildad då han aldrig läst något annat än Kalle Anka....

Birger Nu är du orättvis, Arnold.

Arnold Är jag? Du menar att du också har läst Fantomen?

Bettan Nej, han föredrog Blixt Gordon och Knallhatten.

Arnold Det hedrar dig, Birger! Men vet du vad, jag föraktar dig! Jag föraktar din ignorans och ytlighet och vulgaritet, som gör att du inte kan läsa böcker och inte kan njuta av musik! Du går ju miste om allt väsentligt som livet har att erbjuda! Du kan ju aldrig bli lycklig eller tillfredsställd! Du kan ju aldrig fatta någonting!

Birger Du diskriminerar mig, Arnold, precis som Henning diskriminerar alla modernister. Vad tror du de tycker om det?

Arnold Du menar att man inte får säga sin mening om dålig musik och konst för att de ansvariga då kan känna sig sårade, liksom man inte får nämna bakelsen negerboll i ett konditori då man kan bli åtalad för rasistisk förföljelse? Biblioteken måste utrensa alla sina böcker där ordet neger står nämnt för att inte riskera att förolämpa färgades känslighet eller åtal för rasistisk propaganda! Vill du mörda mig och Henning för att vi känner igen nonsens, skrot och bluffmakeri inom konsten och påstår att det inte är vackert utan enbart värdelöst?

Bettan Akta dig, Arnold. Säg inte att Birger är värdelös. Du glömmer att han har vad vi alla andra saknar, nämligen det viktigaste.

Gustav Pengar!

Bettan Just det!

Arnold Och det om något gör honom mänskligt värdelös. Han är ju bara en automat.

Helena Som kanske mördade Henning för att han sade till honom just samma saker.

Birger Du har ingenting att påstå, Arnold. Du är ute, precis lika mycket som Henning. Ni har valt fel yrken. Humanister behövs inte längre. De är överkörda av historien och glömda och skrotade och utspolade i kloakerna som socialfall. Det är materialisterna och teknologerna, exploatörerna och realpolitikerna som behärskar världen.

Arnold Och som styr den åt helvete.

Birger Det är en annan sak. Men konstnärliga samveten som du och Henning har inte en chans mot teknologins övermakt.

Arnold Ja. Ni är världens mördare.

Birger Kalla oss vad du vill, men vi är normala människor i motsats till er överkvalificerade genier, som inte har någonting i världen att göra.

Arnold Så du hör till dessa fuskmänskor som menar att det farligaste man kan vara är överkvalificerad och det farligaste man kan göra är att veta för mycket och sticka ut från fusksamhällets normer i egenskap av sanningssägare och avslöjare av fusk som fördärvar världen...

Birger Ni är farliga för vår sinnesfrid, Arnold, ty ni står utanför medelmåttornas inskränkta ramar, som faktiskt reglerar hela samhället. Överkvalifikation är tabu.

Arnold Och du är bara en misslyckad stagnationsförespråkare och opportunistisk parasit som alla världens etablerade utsugare...

Gustav Nu räcker det! Låt det inte gå för långt! Tänk på att även Birger är en människa, och att han kanske låg för döden idag!

Arnold Jag bara tillåter mig att överreagera, eftersom Birger inbjöd mig till det.

Birger (oberörd) Jag har inget emot dig, Arnold, och har aldrig haft det. Jag beklagar att jag är så dum att jag inte har samma begåvning som du, vilket jag uppriktigt beklagar.

Bettan Birger ger dig rätt, Arnold. Är du nöjd nu?

Helena Spela något vänligt och saktmodigt, Arnold. Några stilla preludier av Chopin, till exempel.

Bettan Ta det där regndroppspreludiet.

Gustav Risken är att droppande regndroppar vore synonymt med kinesisk tortyr för Birger just nu. Jag tror inte han behöver någon mera vattentortyr.

Arnold Oroa er inte. Jag dricker i stället.

Gustav Du har bara druckit hela dagen, Arnold. Och hela kvällen också.

Helena Och hela gårdagen också.

Birger Och hela natten.

Bettan När har han inte druckit?

Arnold Ni får skratta om ni vill, men jag inbillar mig faktiskt, att ju mer jag dricker, desto större blir chanserna att jag får se Henning komma in här igen.

Birger Det ligger faktiskt något i det.

Helena För hans egen skull hoppas jag han inte gör det.

Birger Vem? Arnold eller Henning?

Helena Båda.

Birger Jag blir inte klok på henne.

Bettan Berätta nu äntligen som det var, Arnold. Visst har du och Henning haft ett förhållande. Vi dör av nyfikenhet att få veta sanningen.

Arnold Varken jag eller Henning är homosexuell, om det är det du menar, Bettan.

Bettan Det har ingenting med saken att göra, kära du. Ni kan ha haft ett förhållande ändå. Det vet ju varje normal naturlig människa, att det inte finns en enda levande människa som av naturen inte är bisexuell.

Birger Bettan, jag tror du har fått för mycket.

Bettan Hur så?

Helena Hon inte bara dricker men tar piller också.

Bettan Det gör väl alla människor.

Gustav Håller det på så här får vi snart allesammans se Henning gå igen här som spöke eller något annat.

Helena Vad menar du med 'något annat'?

Gustav Jag tror inte han är död. Jag tror han lurar där ute någonstans och bara väntar på att få ta oss med överraskning. Han kanske står och tjuvlyssnar på oss just nu.

Birger Ska jag gå ut och titta?

Bettan Ja, gör det älskade vän. Kolla att ingen fönsterkikar på oss. *(Birger går ut.)*

Gustav Han kanske aldrig kommer tillbaka.

Helena Det vore värst för honom själv om han kom tillbaka.

Bettan Pratar du om Birger eller Henning?

Arnold Båda som vanligt.

Gustav Du menar att hon inte kan skilja på dem längre.

Arnold Hon kan alltför väl skilja på dem, men hon menar att det varit bäst för dem båda två om ingen kommit tillbaka levande.

Helena Men eftersom den ena kom tillbaka levande måste också den andra göra det, och då blir det värst för dem båda två.

Gustav Hon bara dillar.

Helena Gör jag det, Bettan?

Bettan Nej, älskade vän, det gör du faktiskt inte.
(Birger kommer tillbaka helt blek.)

Gustav Vad du ser förskräckt ut. Har du sett ett spöke?

Bettan Han skulle bara kissa men gjorde ner sig i stället, eller hur, Birger?

Birger Tramsa inte nu. Är det inte bäst vi alla går och lägger oss?

Helena Vem kan sova under rådande omständigheter?

Bettan Jag går faktiskt gärna och lägger mig. Vem får jag sova med? Är du ledig, Gustav?

Birger Bettan, uppför dig som folk!

Bettan Vem har någonsin gjort det i det här sällskapet? Jag trodde vi kände varandra. Du borde veta bättre, Birger, än att ställa krav på mig. Ja, jag går och knyter mig i alla fall. Henning kommer nog inte mer i natt. *(sträcker på sig och gäspar.)*

Helena Bettan är nog den enda förståndiga av oss.

Gustav Jag för dig till ditt rum, Bettan.

Bettan Tack för det, Gustav. Följ gärna med mig ända in och längre. *(de går)*

Helena Ska du inte själv gå och lägga dig, Birger, efter dina strapatser?

Birger Vad menar du?

Helena Du har ju havererat idag.

Birger Följer du med mig upp?

Helena Det var du som gjorde slut på förlovningen, inte jag.

Birger Jag vet. Men det var före olyckan. Sen dess har mycket hänt.

Helena Det hinner nog hända mera.

Birger Du tror ännu att Henning kan komma tillbaka?

Helena Jag vet att han gör det – till sin egen olycka.

Birger Stannar du uppe, Arnold?

Arnold Oroa er inte. Jag släcker sedan.
Birger Drick inte för mycket.
Helena Han dricker aldrig för mycket, bara för litet hela tiden.
Birger Jag följer dig till ditt rum, Helena.
Helena Som du vill. (*de går*)

Arnold (ensam) De vet inte vad de talar om, men de är ganska roliga. Nu börjar de verkliga mardrömstimmarna. Henning, Henning, vad tusan hände er där ute? Fick ni till ett slagsmål mitt i stormen? Vem försökte döda vem? Och Bettan med sina droger. Hon skulle ha kunnat ge dig de mest dödliga piller, och ingen skulle någonsin kunna komma på henne. Kanske.... (*lyssnar spänt*) Hör jag rätt, eller? (*lyssnar*) Nej, det är bara min spöklika inbillning. Det är bäst jag fyller på mitt glas ordentligt. Natten är lång, och det finns många mardrömmar att jaga bort vid pianot....(*stannar till*) Nej, jag måste höra i syne. (*tittar ut i mörkret, tittar ner i sitt glas, tittar ut i mörkret igen, tvekar*) Eller är det verkligen du, Henning?

(*black-out*)

Scen 3. Terrassen

Gustav Var det verkligen han?

Arnold Det har jag undrat över sedan dess. Det hände ju så mycket det där dygnet. Allting hände på en gång, och vi var alla på gränsen till nervsammanbrott, och hos flera av oss slog det direkt över. Min första tanke när jag såg Henning där ute var att jag inte längre kunde lita på mina egna sinnen. Jag upplevde mig själv som fullständigt förryckt. Och jag hade ju mitt totala nervsammanbrott som direkt följde av det där överspända mardrömsdygnet.

Gustav Vi var ju alla uppe då, så om det verkligen var Henning måste du ha varit helt ensam med honom. Såg du honom? Pratade du med honom?

Arnold Det är här som mina minnen blir så suddiga att jag inte kan skilja dem från rena feberinbillningar och sjuka drömmar.... I rätten skulle jag verkligen bli en advokats drömvittne, om det blev en mordutredning.

Gustav Tror du det var mord?

Arnold Den möjligheten kan inte uteslutas.

Gustav Stackars Henning. Så begåvad. Så misshandlad. Så bortkastad. Vilken tragedi. Och du är likadan – helt förlorad i missbruk och självslöseri för ingenting.

Arnold Vi gjorde så gott vi kunde, och Henning hade åtminstone det goda vettet att försvinna på kuppen.

läkaren (har oförmärkt kommit upp bakom dem) Så här sitter ni och diskuterar just vad jag har förbjudit! Jag måste omedelbart be din besökare avlägsna sig, Arnold. Han äventyrar din konvalescens å det allvarligaste!

Arnold Ni kan inte köra bort honom nu, doktorn. Vi håller just på att bli klara med en mordutredning.

läkaren Desto större skäl att köra bort honom! Ni tål inte privata mordutredningar, Arnold!

Gustav Låt då för jösse namn patienten själv få bestämma över med vem han umgås, doktorn!

läkaren Jag är ansvarig för hans liv! Ingenting får äventyra hans rehabilitering! Och ingenting kan mera störa den än just umgänget med det trauma som utlöste hans totala sammanbrott! Och ni tycks inte kunna annat än sätta in honom i just det traumat igen!

Arnold Doktorn, han är min bästa vän, och vi måste få utreda mordet på vår gemensamme bästa vän.

läkaren Lämna det åt polisen! Min herre, jag måste genast be er lämna mitt vårdhem! (*luktar*) Ni luktar ju sprit! (*luktar på Arnold också*) Ni menar inte att ni har suttit här och bjudit patienten på sprit??!!

Arnold Bara cognac, doktorn. Bara några små droppar hälsosam cognac.

läkaren (utom sig, till Gustav) Ut med er genast! Eller jag ropar på personalen, som får kasta ut er!

Gustav Jag beklagar, Arnold. Vi får fortsätta en annan gång. – Doktorn, hur snart får patienten komma ut?

läkaren Det beror helt på patienten själv.

Gustav Vad tror ni?

läkaren Den bedömningen ligger utanför mitt kompetensområde.

Gustav Har ni alls något mänskligt kompetensområde?

läkaren Som läkare är jag i första hand vetenskapsman.

Gustav Det var det jag trodde. Ni har inget. Oss emellan sagt, herr doktor, borde ni aldrig ha fått bli läkare. Ni har ju ingen empati.

läkaren Jag är psykiater, inte en vanlig läkare.

Gustav I så fall borde ni ännu mindre ha fått bli psykiatriker.

läkaren Vi har fått nog av er här. Ut med er genast.

Gustav (till Arnold) Jag ska se till att få ut dig härifrån, Arnold.

Arnold Gör det, så att vi kan fortsätta supa.

läkaren Ni har förstört åratals arbete för mig!

Gustav Nej, doktorn. Ert enda arbete här är att förstöra era patienters liv. Jag hoppas verkligen få se er vidare, men jag tänker göra allt för att fortsätta försöka rädda Arnolds liv och åtminstone hans psykiska hälsa undan era totalt inkompetenta händer.

läkaren Ni kommer ingen vart med era hutlösa förolämpningar.

Gustav Och ni kommer ingen vart med er uttorkning av patienterna. Adjö! (*går förbannad*)

Arnold Jag beklagar doktorn, men av er två tror jag faktiskt att jag har större förtroende för min gamle vän.

läkaren Hur mycket gav han dig att dricka?

Arnold Bara några korta klunkar.

läkaren Arnold! Vi får börja om från början igen!

Arnold Gör det på egen risk, doktorn. Gör det på egen risk.

(*Doktorn tvingar Arnold upp ur stolen och får honom med sig bort från terrassen.*)

Akt IV scen 1. Vårdhemmets reception.

(*Gustav kommer in.*)

Gustav Är det möjligt att få träffa patienten Arnold idag?

receptionisten Goddag, Gustav. Vet ni då inte vad som har hänt?

Gustav Jag märker att här är någon uppståndelse.

receptionisten Här är han, inspektörn. (*En polis kommer ut bakifrån.*)

polisen Det var ni som gav patienten Arnold alkohol.

Gustav Är något på tok?

receptionisten (till polisen) Han vet inte vad som har hänt.

Gustav Vad har hänt?

polisen Ta det lugnt, Gustav. Sätt dig ner. Vi har några frågor att ställa dig.

Gustav Får jag åtminstone veta vad det är frågan om? Ja, jag gav Arnold några svalkande droppar emedan han törstade ihjäl. Är det ett brott? Har han avlidit på kuppen? Är jag anklagad för mordförsök?

polisen Ta det lugnt, för helvete, polarn. Här är alla patienter försedda av sina besökare med allt från dasspapper till heroin. Du är kanske grönast av alla.

Gustav Men vad har hänt?

polisen Överläkaren har blivit mördad.

Gustav (lättad) Är det det enda?

polisen Ja, det är faktiskt det enda, trots att det här stället är nerlusat med kriminella förbrytare i kvadrat, som alla är heliga och immuna då de förmodas vara patienter på torken.

Gustav Men hur gick det till?

polisen Han hittades i morse i swimmingpölen ordentligt strypt med en elektrisk förlängningssladd.

Gustav Vet man vem som har gjort det?

polisen Nej, det är det man inte vet, för alla i hela sjukhuset hade motiv till det, i synnerhet varenda patient. Ingen tycks ha uppskattat honom. Är du förvånad?

Gustav Jag är förvånad över att någon faktiskt gjorde sig det besväret.

polisen Varför skulle han inte ha gjort det?

Gustav Doktor Glasberg verkade närmast överflödig här. Det enda han gjorde var att irritera patienterna.

polisen Det överensstämmer helt med vår uppfattning. Så ni kände honom?

Gustav Ja, jag träffade honom. Han förbjöd mig att komma hit och hälsa på min barndomsvän, som sitter här.

polisen Patienten Arnold Bergroth. Hatade han också doktorn som alla andra patienter?

Gustav Jag vet inte om han gjorde det, men han hade minsann haft anledning.

polisen Som alla andra här.

Gustav Men får jag träffa patienten? Det är bara därför jag har kommit.

polisen Du råkar inte ha några tips att komma med? Något speciellt som du har märkt, något avvikande från rutinerna, något kuriöst hos doktor Glasberg....

Gustav Ingenting stämde med honom.

polisen Det tycks alla mena. Men en sådan borde man bara ha föraktat och inte besvärat sig med att mörda.

Gustav Det är det jag tycker också. (*ser Arnold*) Men här kommer Arnold.

Arnold Du tycks ha initierats i vad som har hänt. Nu kanske jag äntligen kommer ut härifrån.

polisen De flesta patienterna här lär bli fria nu. Men ingen blir utskriven förrän vi har fullbordat vår undersökning.

Arnold Vi kanske har ett annat mord dessutom åt er, polisen.

polisen Tack, men ett räcker nog för tillfället.

Arnold Men om ni inte kan lösa det kan ni kanske behöva ett till, som är svårare.

polisen (ser tveksamt på Arnold) Det är bäst jag lämnar er två ensamma. Bespara mig era egna mordutredningar.

Gustav Så gärna, inspektörn, tills vi hittar en mördare åt er.

polisen Det lovar vi att bli tacksamma för i så fall. (*avlägsnar sig*)

Gustav Har du kommit på något nytt?

Arnold Herre Gud vad jag har ansträngt mig för att tänka efter! Men de förstörde ju hjärnan på mig med droger och chocker så fort jag blev internerad här av de

förbannade klåfingrade hjärnskrynkklarklågarna, så de bara sabbade alltsammans! Nu är den värsta av dem gudskelov död, så nu kanske de äntligen kan börja arbeta här.

Gustav Finns det några ledtrådar?

Arnold Inte ett spår. I det här hospitalet finns det bara labyrinter som alla leder ingenstans, så ett mord är nog den lättaste saken i världen att begå här och komma undan med, och jag missunnar ingen mördare den glädjen, speciellt när han har lyckats likvidera överläkaren.

Gustav Glöm överläkaren. Det är Henning saken gäller.

Arnold Jag ska försöka återge mina intryck av den natten, hur dimmig den än är i mitt minne, men några detaljer är jag åtminstone någorlunda säker på att faktiskt kan ha ägt rum....

Gustav Stjärnvittnet i vittnesbåset.

Arnold Ja, jag är medveten om det. Men det vore en hjälp om vi kunde träffas allesammans, du och jag och Bettan och Helena och Birger och försöka rekonstruera det hela gemensamt. Tror du de skulle ha något emot det?

Gustav Inte om de är oskyldiga.

Arnold Jag tror någon av oss är skyldig men jag vet inte till vad. Själv blir jag aldrig av med mina skuld känslor.

Gustav Din idé är god, och det är kanske enda möjligheten.

Arnold Låt oss försöka, Gustav. Ge mig den chansen att någon gång kanske få frid för detta minne.

Gustav Det vill jag gärna göra. Jag ska kontakta de andra.

Arnold Vi kunde ses hos mig i villan så snart jag kommer ut härifrån. Jag ska försöka hålla mig nykter, så går det fortare. Man brukar ju bli frisläppt för gott uppförande ibland.

Gustav Lycka till, Arnold. Ju förr du kommer ut, desto bättre. Och nu kan ingen taskig överläkare längre tvångsvårda dig.

Arnold Han var specialist på att ihjältvångsvårda folk.

Gustav Jag lämnar det här stället åt sina labyrintiska polisutredningar. Kom snart ut, Arnold.

Arnold Jag lovar.

(Gustav går. Arnold sitter tankfullt kvar, ser sig förstulet omkring, tar upp en plunta och dricker snabbt och diskret. Sitter sedan kvar med något fjärrskådande över sig – och minns.)

Scen 2. Direkt fortsättning på akt III scen 2.

Arnold (tvekar, står halvt raglande med glaset i handen och ser ut mot mörkret utanför salen, går så något vacklande utåt mot terrassdörrarna)

Är det verkligen du Henning?

(Henning blir synlig utanför. Arnold öppnar glasdörren åt honom.)

Arnold Kommer du in?

Henning Egentligen borde jag inte det.

Arnold Du ser inte ut som av denna världen.

Henning Jag borde inte ha kommit tillbaka.

Arnold Men du har kommit tillbaka. Du anar inte hur oroliga vi har varit hela dagen. Kom för Guds skull in. Ta dig en drink.

Henning Nej, jag ska nog inte stanna.

Arnold Men vad är det med dig?

Henning Var är de andra?

Arnold De sover hela högen. De är helt slut. Vi har alla druckit hela dagen.

Henning Jag har också supit hela dagen men mest bara saltvatten.

Arnold Sätt dig ner åtminstone. Vad hände?

Henning (sätter sig) Vi hade bara oss själva att skylla. Vi borde naturligtvis aldrig ha farit ut. Men det var som om vi ville utmana varandra och testa varandra och driva varandra till någon sorts uppgörelse. Jag försökte förlika mig med Birger där i båten, men han trodde inte på mig. Ingenting kunde få honom att lita på mig eller Helena mera. Vi var båda hopplöst skrotade av honom för alltid, jag som vän och Helena som kärlek. Jag försökte faktiskt ge henne tillbaka åt honom, Arnold. Jag försökte gottgöra saken. Men han blev bara argare och till slut ifrån sig. "Sluta!" skrek han till slut, "eller jag seglar oss båda i kvav! Vi förtjänar att dränkas båda två!" Och det kanske vi gjorde. Det hade börjat blåsa upp ordentligt då redan, och snart blev det farligt. Hela båten kved och knakade, spänningen var oerhörd i hela skrovet, och jag ville ta ner focken, som annars kunde dra oss omkull. Han befälde mig att låta bli, som om han ville segla oss båda i fördärvet, och det misstänkte jag att han verkligen ville. Så jag gick upp på fördäcket för att ta ner focken. Då brast plötsligt något ombord, vilket utlöste en kedjereaktion, och plötsligt var båten manöveroduglig. Varken han eller jag hade kunnat göra något. Vi kapsejsade, och båten vattenfylldes genast.

Arnold Så det var en olycka.

Henning Nej, det var ingen olycka. Det var meningen.

Arnold Vems mening?

Henning Det är frågan. Det kommer jag aldrig att bli klok på. Visst fan har jag betett mig som en usling både mot Helena och andra, Arnold, men det är inte mer än mänskligt att en man blir kär i flickor. Mitt problem är att jag aldrig kunnat ta hand om dem, ta ansvar för dem, försörja dem eller ge dem något annat än mina känslor. Jag har ju aldrig haft några pengar.

Arnold Du refuserades alltid orättvist, Henning. Jag tror inte att förlagen ens läste dina insända manus.

Henning Jag höll på i hela mitt liv, Arnold! Jag producerade hur mycket som helst, och allt var kvalitet! Felet med mig var att jag var antimodernistisk och konsekvent radikal som traditionalist. Jag betraktade alla modernister från James Joyce och T.S.Eliot till Samuel Beckett och Gunnar Björling som infantila bluffmakare, som bara bedrog folk med att låtsas märkvärdiga för att de lyckades marknadsföra rent nonsens. De var inga seriösa konstnärer. De led inte för sin konst. De bara gjorde sig till som puerila pekorallister. Samma med all modern musik, som bara låter gnissel och oljud.

Arnold Där har du mig.

Henning Det är allt bara nonsens, Arnold! Vad är det för mening med nonsens, dikter utan skönhet, prosa utan handling, musik utan melodi, eller konst utan form? Ingen skrotkonst kan överleva, då folk förr eller senare måste inse att det bara är skrot! Picasso ballade ur och kunde sedan bara måla nonsens, som han etablerade med att ge det fina namnet kubism, och han var inte ensam. Dali var sjuk i huvudet hur skicklig han än var. En av de få sanna konstnärerna bland dem var Chagall, som faktiskt målade vackert. Vlaminck och Utrillo var två andra, men de var inga modernister. Jag älskade mitt språk och vårdade det och skrev så bra jag kunde och såg till att jag alltid hade något intressant att berätta. Var det fel?

Arnold Nej, du hade rätt, men världen hade fel.

Henning Och världen hämnades på mig med att vägra mig rätten till ett anständigt liv. Därför tvingades jag arbeta hårt hela livet utan lön. Men vad är då

förlagen till för om inte för att publicera opublicerade författare? Varför blev jag ett undantag? Varför blev jag offrad och skrotad och dumpad?

Arnold Du blev aldrig upptäckt, Henning. I vårt land upptäcks inte talanger. De begravs levande med återopande av Jantelagen.

Henning Och vad har jag då för mening med att leva, när ingen vill ha det enda meningsfulla jag kan producera? Inte en enda förläggare med resurser gav mig någonsin någon uppmuntran eller ens visade att han läst mina manus! Det var som om jag var svartlistad och skrotad från början, som om mitt blotta namn var anledning nog för dem att låta bli att läsa mig! Och därför har jag ingenting här att göra. Därför går jag igen. Jag är trött på att tvingas leva i limbo bland levande människor. (*reser sig*)

Arnold Vart går du?

Henning Hem. Och jag kommer inte tillbaka.

Arnold Tänker du försvinna?

Henning Ja, jag tänker försvinna. Både min och Birgers avsikt var att försvinna ute på sjön, vi var båda desperata, men det blev bara jag som lyckades, och det var inte Birgers fel, hur mycket han än kommer att ge sig själv skulden för saken.

Arnold Men vad är detta, Henning? Jag förstår dig inte.

Henning Det är lika bra det. Nu slipper jag åtminstone lägga mig på spårvagnsspåret och söla ner mig för att gå bort. Ni kommer aldrig att hitta mig. Det är bäst så, Arnold.

Arnold Tänker du gå ut i mörkret igen?

Henning Ja, Arnold, jag tänker gå ut i mörkret igen. Men jag kommer alltid att finnas nära dig. Du slipper mig aldrig. (*går lugnt och stilla ut igen.*)

Arnold Henning! Henning! (*Henning inte ens vänder sig om utan går ut och försvinner. Arnold rusar till slut upp, tömmer sin drink, rusar förtviolat till glasdörrarna, öppnar dem på vid gavel, vrålar:*) Henning! Henning! (*pustar ut. Går in igen. Fyller upp en ny stor whiskydrink: ett fullt glas ren whisky. Tömmer nästan allting genast.*) Han har lämnat oss. (*vrålar*) Han har lämnat oss! (*raglar*)

(*Helena och Birger har vaknat och visar sig.*)

Helena Arnold! (*rusar fram*) Vad är det?

Birger Han har druckit för mycket.

Arnold Han var här! Han är inte död!

Birger Har Henning kommit tillbaka?

Helena Jag visste det!

Arnold Ja, han kom tillbaka. Men han gick igen.

Birger (*rusar till dörrarna, öppnar, ropar:*) Henning! Henning! (*inget svar. Han kommer tillbaka.*) Allt är dött och tyst där ute.

Arnold Ja, allt är dött och tyst där ute. Han kommer inte mer tillbaka.

Helena Hur många groggar har du tagit?

Arnold Bara tallösa.

Helena (*till Birger, upprörd*) Han har druckit ren whisky hela kvällen.

Birger Och hela natten.

Helena Arnold! Vi måste få dig i säng!

Arnold För sent. Han är borta.

Birger Tror du att Henning har varit här?

Helena Naturligtvis har han varit det eftersom Arnold har sett honom.

Bettan (*har vaknat och kommer in i nattlinne och utmanande nattrock*) Har han fått delirium nu igen?

Birger Har han fått det förut?

Bettan Han brukar få det då och då, och då ser han alla möjliga saker, vålnader till exempel.

Gustav (*har också vaknat*) Hur är det med Arnold? Hans hjärtskärande skrin kunde få de döda att vrida sig av skräck.

Bettan Det är kanske just vad de har gjort, ty Arnold tycks ha sett dem.

Gustav Arnold! Hur är det med dig? Kan du se oss?

Arnold Jag såg Henning tydligare.

Helena Jag har aldrig sett honom så förstörd förut.

Birger Tror ni han håller på att bryta samman?

Gustav Jag är rädd för att symptomen tyder på det. (*tar hans puls. Viftar med handen framför ögonen på honom. Studerar hans pupiller.*) Han håller på att slockna totalt.

Helena Ska vi ringa efter ambulansen?

Gustav Ja, om det inte är bättre i morgon.

Birger Vi måste få honom i säng. Det är kanske bäst för honom själv om han tappar av ordentligt.

Bettan Stackars Arnold! Mina piller hade varit bättre. De ger åtminstone inte delirium.

Gustav Hade han delirium?

Birger Det verkade så. Du hörde ju honom själv. Hjälp till här, så bär vi upp honom.
(*Birger och Gustav bär ut Arnold.*)

Bettan Stackars Arnold! Han måste ha fått spader!

Helena Vad tror du han såg?

Bettan Jag misstänker att han blev hemsökt av någon som berättade mer för honom än vad som var hälsosamt för honom.

Helena Det misstänker jag också. Och det kan bara ha varit Henning.

Bettan Tror du han var levande eller död?

Helena Det tror jag aldrig att vi kommer att få veta.

Scen 3. Receptionen. Gustav kommer in.

Gustav Är Arnold Bergroth anträffbar?

receptionisten Tyvärr, han är bortförd till polisstationen.

Gustav Varför det?

receptionisten Jag trodde ni visste att här har begåtts ett mord.

Gustav Är han misstänkt?

receptionisten Han är den mest misstänkta av alla, för han hade det starkaste motivet.

Gustav Vad då för motiv?

receptionisten Han är den enda som sågs bråka med överläkaren. Ingen annan vågade.

Gustav Kan man då träffa honom på polisstationen?

receptionisten Ni kan försöka.

Gustav Ni tror väl inte han gjorde det?

receptionisten Någon måste ha gjort det, och sladden kom från patienten Bergroths rum.

Gustav Men Arnold gick aldrig och badade i simbassängen!

receptionisten Han kan ha gjort det ändå.

Gustav Ska vi slå vad?

receptionisten Bli inte arg nu. Polisen gör bara så gott de kan.

Gustav Ja, och de har betalt för det. Men Arnold har inget betalt för att hunsas av dem i onödan.

receptionisten Hur vet ni att han är oskyldig?

Gustav Därför att han lider av enorma skuldkomplex. Sådana skuldkomplex kan man bara odla om man är fullständigt oskyldig.

receptionisten Jag ska ringa polisen och säga att ni kommer. (*tar upp en telefonlur.*)

Gustav Tack. (*går*)

receptionisten Hallå, är det konstapel Billig? Den där vännen till den misstänkte patienten har varit här igen. Han kommer ner till er. Har ni fått fram några bevis? (*lyssnar*) Nej då, han är helt ofarlig, och patienten litar helt på honom. Det enda är att han brukar smugla sprit till patienten då och då. (*lägger på luren*) Om det ändå bara var sprit de smuglade här på kliniken!

Scen 4. I fängelset.

polisen Nej, han är inte arresterad. Han är bara här för förhör. Ja visst får ni träffa honom. Ett ögonblick bara.

Gustav Hur misstänkt är han?

polisen Alla patienterna i den skandalinrättningen är högeligen misstänkta. Hur många och hur gravt alkoholiserade och rusförgiftade patienterna än är skall de inte kunna mörda sin överläkare. Er gode vän är den enda till vilken en teknisk bevisföring kan kopplas.

Gustav Sladden?

polisen Doktor Glasberg hittades i simbassängen iförd läkarrock och stetoskop och allt med er väns elektriska förlängningsladd från hans rum runt halsen, som doktor Glasberg bevisligen hade strypts med. Det räcker.

Gustav Men inga fingeravtryck?

polisen Inte ännu.

Gustav Men vem som helst kan ha tagit sladden från hans rum.

polisen Vem är vem som helst? Den patienten kommer närmast, och han hade motiv.

Gustav Vad var motivet?

polisen Han kände sig personligen förföljd av läkaren. Ingen av de andra patienterna gjorde det.

Gustav Ni ägnar er åt nonsens i brist på bevis.

polisen Jag vet. Här är han nu. Ni får prata med honom själv.

Arnold (kommer in) Det är ingen fara, Gustav. Den tekniska bevisföringen håller inte. Ingen patient kan sättas fast för det.

Gustav Blir du frisläppt?

Arnold Åklagaren har lagt ner åtalet i brist på bevis. Kan jag gå hem nu, konstapeln?

polisen Er vän här kan ju följa er. Har ni någon annanstans att ta vägen än hem till hemmet?

Arnold (till Gustav) Jag bjuder på en taxi, Gustav. Följer du med? Numera är baren alltid öppen där på kliniken. De har gratis kanyler också.

Gustav Du måste komma bort därifrån, Arnold. Det är inget ställe för en musiker.

Arnold Du glömmer att jag inte är musiker längre. Jag är på torken. Musiken är det farligaste berusningsmedlet av alla. Börjar jag spela igen börjar jag dricka igen.

Gustav Hur går det med vår utredning?

Arnold Den går framåt. Jag står fast vid mitt ord, Gustav. Vi skall alla träffas på nytt där vid villan vid havet. Vi ska gå igenom allting igen. Jag har redan pratat med de andra. De vill också gärna få det klargjort vad som egentligen hände.

Gustav Vet du vad som hände?

Arnold Ja, Gustav, nu vet jag hur allting gick till, och nu vet jag vad vi ska göra åt saken.

polisen Vad är det ni pratar om? Är det en annan mordutredning?

Arnold Ja, konstapeln. Ni satte fast mig för ett mord jag aldrig hade begått, och fastän jag blir frisläppt slipper jag aldrig den oskingrade misstankens stämpel. Jag kommer nu alltid att vara känd som 'patienten som troligen mördade sin överläkare och kom undan med det'. Men det här verkliga mordet, som begicks för ett antal år sedan, är en mycket mera allvarlig sak. I det mordet var jag den mest skyldige, ty jag var ansvarig för vad som hände mina gäster, men det mordet kommer rättvisan aldrig ens att misstänka mig för, vilket är fel, ty skulden för det mordet är den enda jag känner.

polisen Stick innan vi sätter dit er igen.

Arnold Hajar du, Gustav? Det är bäst att vi lämnar den här institutionen.

Gustav Jag följer dig ända fram.

Arnold Vet du vad vi kallade vår käre överläkare?

Gustav Nej?

Arnold Fängelsedirektörn.

Gustav Kom, Arnold. (*de går*)

polisen Ibland undrar jag vad det är för skillnad mellan en polisstation och ett dårhus. (*fördjupar sig i sina papper.*)

Akt V scen 1. Villan. Strålande vackert väder.
Alla är församlade och, som det tycks, i god form.

Birger Nå, hur var det på torken, Arnold?

Arnold Jo tack, relativt hyfsat, men det var med nöd jag kom därifrån.

Gustav Det hade knappast gått om inte läkaren hade likviderats.

Bettan Ja, vi har hört mycket om det där. Inte var det väl du som gjorde det, Arnold?

Arnold Naturligtvis var det jag. Vem skulle väl annars ha gjort det?

Bettan (chockerad) Men Arnold då! Det trodde jag verkligen inte om dig!

Helena Han skämtar, ser ni väl!

Birger Men vad tusan hände egentligen, Arnold, du som var där?

Arnold Det var väl naturen som hade sin gång. Den läkaren var misslyckad och världens sämsta läkare. Han var läkare bara för pengarnas skull. Han hade ingen empati och sade bara nej till allt och alla och förbjöd alla friheter.

Birger Var inte stället nerlusat med narkomaner på avgiftning?

Arnold Jo, där fanns fler heroinister än alkoholister. Och heroinisterna fick minsann all hjälp de behövde, fria kanyler fick de och så mycket metadon de ville ha, utom att alla tänkbara droger smugglades till dem utan att någon gjorde annat än såg mellan fingrarna med det, medan stackars Gustav här fick på nöten bara för att han gav mig en klunk ur sin plunta.

Helena Var det inte till och med så att han förbjöd dig att besöka Arnold, Gustav?

Gustav Jo, så var det faktiskt.

Helena Det är ju inte klokt! Inte konstigt att ni tog livet av honom!

Arnold Vem det nu var. Undersökningen lades ner då den kom fram till att ingen kunde sättas fast för brottet då varenda möjlig mördare var psykiskt otillräknelig.

Birger Ja, det är så man kommer undan med mord nu för tiden.

Bettan Men till saken, Arnold. Du blev väl aldrig kurerad? Säg inte att du inte mera kan dricka nånting.

Arnold Naturligtvis kan jag dricka vad som helst, Bettan. Det är ju därför ni är här. Inte kan man ju bjuda gäster för gammal vänskaps skull och ha det torrlagt. Skål!

Birger Vi är verkligen glada för din skull, Arnold.

Bettan Vi blev faktiskt litet oroliga.

Arnold Tack vare att doktorn snubblade på sin förlängningssladd fick alla patienterna friheten att börja om från början igen. Hade de hållits kvar där hade det varit kört för oss alla. Men det var inte för att fira det som jag har bjudit er alla hit igen. Visserligen är ju min frihet det bästa man kan fira, och i synnerhet min dyspeptiska frihet, men där på sanatoriet diskuterade jag och Gustav väldigt mycket vad som egentligen hände den där midsommarn när Henning försvann.

Birger Ja, det har ingen av oss någonsin kommit på det klara med. Det är verkligen hög tid.

Gustav Jag är glad att du säger så, Birger, för du var kanske den sista som såg honom vid liv.

Helena Jag var alltid säker på att han kom tillbaka den där hemska natten när vi alla drack så förfärligt.

Gustav Det var bara Arnold som såg honom komma tillbaka den natten, men han är inte säker på att han såg rätt. Vad han och jag hoppas på innerligt är att någon av er såg honom.

Birger Bettan och jag var väl de första som bröt upp. Eller gick Helena och du före oss? Hur var det egentligen?

Bettan Vi var alla tämligen onyktra och dessutom påverkade av annat, om jag inte minns fel.

Gustav Är det någon som kan minnas något rätt den natten?

Helena Jag kommer ihåg allting exakt. Bettan blev först trött, och du förde henne upp, Gustav. Sedan gick Birger upp, och jag var den sista som lämnade dig, Arnold. Jag var nog nyktrast av oss. Och jag var hela tiden säker på att Henning skulle komma. Sedan vaknade vi alla när du började gallskrika, Arnold, och när vi alla kom ner var du ensam men helt hysterisk, för du sade att du hade talat med Henning, som hade gått igen.

Bettan Precis så var det.

Gustav Och ingen av er fyra såg något av Hennings nattliga besök? Eller hörde något? Hörde hans röst, till exempel?

(Alla svarar stumt nekande, skakar på huvudet, etc.)

Bettan Vi beklagar. Det hade varit roligt att se honom drypande våt som en katt ur tvättmaskinen.

Gustav Hur var det, Arnold, du som såg honom. Var han våt?

Arnold Det lade jag inte märke till i så fall.

Gustav Det måste du ha lagt märke till.

Arnold Jag var plakat.

Bettan Han var mer än plakat. Han hade delirium.

Birger Ännu ett mysterium. Henning måste ha kommit ur vattnet, men Arnold såg inte om han var våt.

Gustav Och vad hände egentligen ombord på båten, Birger?

Birger Det har ni frågat mig tusen gånger. Det har inte gått en vecka sedan den dagen då jag inte försökt rekonstruera hela haveriet för mig själv igen. Men vad som utlöste det hela var att Henning ville gå fram och bärga focken, fastän jag förbjöd honom.

Gustav Är det helt otänkbart att någon av er ville iscensätta ett haveri?

Birger Varför skulle vi det?

Gustav Ni var båda desperata. Ni hade bråkat om samma flicka. Henning hade tillbringat natten innan med henne på skäret. Du hade i raseri slagit upp förlovningen. Henning var alltid olycklig och funderade ofta på självmord. Du hade kunnat vilja hämnas eller bli av med honom, och han hade kunnat vilja störta sig själv i fördärvet, vilket han kan ha lyckats med, eftersom bara du överlevde.

Helena Det är det vi inte vet. Han kom ju tillbaka på natten.

Gustav Det vet vi inte. Han har förblivit försvunnen sedan dess.

Arnold Hans kropp har aldrig hittats.

Gustav Nej, hans kropp har aldrig hittats.

Bettan Är det alldeles omöjligt att tänka sig att han kom tillbaka och sedan försvann frivilligt för alltid? Han kanske reste anonymt till Indien och stannade där? Och för resten så kan han ha torkat sig innan han kom tillbaka. Han måste inte ha varit våt.

Arnold Allt vad du säger är rimligt, Bettan. Men vi vet inte.

Bettan Kan vi nånsin få veta det?

Gustav Vad hände innan Henning gick upp för att bärga focken, Birger?

Birger Vi kämpade mot stormen. Vi hade ingen möjlighet att diskutera våra privata affärer, för blåsten låg för hårt på. Vädret var mycket mera dramatiskt än allt vårt bråk om Helena.

Helena Men du har oavbrutet alltid haft dåligt samvete för den seglatsen, Birger.

Birger Undra på det.

Gustav Vad var det för piller du gav honom egentligen, Bettan?

Bettan Rena uppåttjacket, för det var det han behövde och ville ha.

Gustav Hur kommer det sig då att jag utanför ditt fönster hittade en brun tomflaska med sömntabletter, från vilken etiketten hade avlägsnats för säkerhets skull?

Helena Du gav honom sömnpiller i stället för amfetamin! Du och Birger var i komplott mot honom!

Bettan Och hade du då inte också motiv att bli av med honom, Helena, så som han behandlade dig? Han spräckte din förlovning och skrotade dig sedan.

Helena Det var så han gjorde med dig! Belasta inte mig för dina egna erfarenheter av honom!

Arnold Vem av er hade *inte* motiv till att döda honom?

Gustav Bara du och jag, tycks det, Arnold.

Arnold Men det var jag som dödade honom.

Bettan Nej, det var jag. Helena har rätt. Jag gav honom sömnpiller i stället för amfetamin, för jag ville lära honom en läxa. Jag hoppades faktiskt att han skulle få ordentligt med kallsupar den dagen. Och Birger lovade vara mig behjälplig.

Birger Det är sant. Bettan frågade mig om jag inte kunde välta Henning i sjön när jag ändå skulle ut i dåligt väder, men jag försökte inte ens. Vädret tog över initiativet fullkomligt. Varken jag eller Henning eller båten hade någon chans mot den storm som kom, men mitt var ansvaret för att vi alls for ut.

Gustav Men ingen kunde förutse stormens oanade kapacitet.

Arnold Allra minst Henning.

Helena Nej, det var jag.

flera Du också!

Helena Henning vägrade ta ansvar för vad som hände den natten. Vi genomförde ett härligt samlag där ute ensamma på skäret. Det var gudomligt. Vi njöt av det båda två. Ingen av oss hade kunnat tro att det skulle bli så underbart. Men så fort vi kom tillbaka vägrade Henning ta något vidare ansvar för det. Vi hade inlett ett riktigt förhållande, men han förnekade det och trampade på det. Jag har aldrig hatat en man så mycket i hela mitt liv. Birger fattade genast vad det handlade om, och det var helt rimligt av honom att slå upp vår förlovning. Men det fick inte Henning att ändra sig. Då ville jag bara att han skulle dö.

Gustav Men du gjorde ingenting konkret för att få din önskan uppfylld.

Helena Bara önsketanken var ett oförlåtligt brott. Jag kan inte frikännas från ansvar. Jag tar det helt och hållet på mig. Min tanke tog livet av honom! (*brister ut i gråt*)

Arnold (tröstar henne) Men han kom ju tillbaka, Helena.

Birger Och hur tog *du* livet av honom, Arnold? Var det också telepatsiskt?

Arnold Jag bjöd er alla hit. Festen var på mitt ansvar. Jag visste att Henning skulle utsättas för påfrestningar. Jag ville att han äntligen skulle ta ansvar för sitt liv. Han hade kunnat ordna upp det med Bettan. I stället trasslade han till det för sig med Helena. Han förvärrade sin situation i stället för att åtgärda den. Då blev jag så förbannad på honom att jag saboterade segelbåten. Det var inte i den direkta avsikten att ta båda era liv, Birger. Jag ville bara ge Henning en ordentlig kalldusch och skräck för döden, för det tiggde han om.

Gustav Men funderade han inte alltid på självmord?

Bettan Vi blir aldrig kloka på det här.

Arnold En av hans poseringar. En riktig självmördare håller sina självmordstankar för sig själv. En självmördare som skryter med det, som Henning gjorde, lyckas aldrig. Han gör sig bara löjlig, småningom inser han att hans pose inte går hem, och så talar han inte mer om den saken och glömmer bort att han skulle begå självmord.

Birger Jo, det är faktiskt så det fungerar.

Bettan Jag behöver mera whisky.

Arnold Förse dig.

Gustav Ändå tycks du ha känt honom bäst, Arnold, och det var faktiskt bara du som såg honom komma tillbaka, om du gjorde det. Du sade på sjukhuset att du hade kommit på det klara med hur det hela egentligen till. Låt oss nu äntligen få veta det.

Arnold Mina vänner, vi har kommit till gåtans lösning. Ja, jag har kommit på det klara med hur det egentligen var. Faktum är att han kom tillbaka. Det är bara Helena av er som alltid har trott på det, men jag betyder att så var fallet. Men vad jag ännu idag inte vet är om han kom tillbaka som levande eller som död.

Bettan Jag får spader. (*dricker*)

Birger Och det skulle då förklara att du heller inte märkte om han var våt eller inte.

Arnold Om han kom tillbaka som död skulle det knappast ha märkts.

Gustav Menar du alltså på fullt allvar, Arnold, att det inte märktes om han var död eller levande?

Bettan Han var ju plakat och drogad dessutom och helt hysterisk!

Helena Det behöver du inte påminna oss om, Bettan.

Arnold Ja, Gustav. Om han var död eller levande, så märktes det inte, om han skulle ha varit död.

Gustav Men för dig framstod han som levande.

Arnold I högsta grad.

Birger Om han kom tillbaka som död så kan han ju faktiskt göra det igen.

Arnold Men han har inte gjort det.

Helena Har du monopol på honom som spöke?

Arnold Har *du* sett honom gå igen?

Helena Nej, inte ännu.

Birger Vad tror du, Gustav, om saken, du som är den neutralaste och nyktraste av oss alla?

Gustav Jag tror att bara Arnold vet sanningen och att han försöker säga den. Problemet är att han inte är helt säker på vad sanningen är.

Arnold Precis så är det.

Bettan Men vad *tror* du, Arnold? Säg nu som det är.

Arnold (*reser sig, med glaset i handen*) Mina vänner, jag hade hoppats att någon av er skulle ha vetat mera än jag. Jag hoppades att någon av er skulle ha varit mördaren eller åtminstone sett honom död. Nu har ingen av er gjort det, hur mycket ni än alla känner samvetskval och hade haft motiv till att mörda honom. Men ni är alla lika oskyldiga som jag, men jag är dock den av er som har den största skulden, och den är desto större just genom att ni alla är så förbannat oskyldiga!

Gustav Ta det lugnt, Arnold!

Arnold (*dricker*) Äntligen får man dricka ohämmat igen! Jag är aldrig nyktrare än då, det vet ni alla, och särskilt du, Gustav. Henning och jag var som fosterbröder. Vi älskade varandra, för att vi förstod varandra så väl. Vi delade allt tillsammans. Det enda som skilde oss åt var att han var svag för flickor. Det var inte jag, för jag älskade bara honom, och min svartsjuka för hans kvinnoaffärer kunde ibland närma sig vansinnets gränser och överskrida dem, och det drev mig till ständigt förnyad alkoholism. Det var bara jag som ägde honom! – Det vill säga hans själ. Vår kärlek var aldrig fysisk. Men när han drevs in i döden genom sina kvinnoaffärer, av vilka du bara var den sista i en lång, lång rad, Helena, och deras komplikationer, så tänkte jag först, att han bara hade sig själv att skylla, men sedan gick det upp för mig att det var mitt fel, min svartsjukas fel, min vredes fel, min bitterhets och totala besvikelses fel, som förbannat honom för hans kvinnoaffärers och trolöshets skull...

Helena Precis så kände jag det.

Arnold Men så kom han tillbaka. För att ta avsked. Han gick ut i mörkret och har aldrig återkommit. Han måste ha insett att vi alla hatade honom. Den läxa vi försökte ge honom blev honom för stark. Han skilde sig från oss. Och då gick det upp för mig, att han hela tiden varit för god för oss. Han skrev utsökt poesi och prosa, som ingen ville ha för att den var för klassisk och omodern, då han gjorde sig känd för att förakta all modernism och brist på form och disciplin i konsten. Alla förlagen spolade ner honom i kloaken, och det var hans livs största bitterhet, för att skriva var egentligen det enda han ville och kunde. Han ville dela med sig av sin skönhet och vara generös med sin konst, men alla bara tackade nej och stängde dörren för honom. Vårt gemensamma *practical joke* med den saboterade båten, Birgers omkullsegling, Bettans sömnpiller, Helenas ursinniga hat och min obotliga svartsjuka gav honom nog. Så han lämnade oss. Men han höll stilen och kom tillbaka på så sätt, att vi aldrig skulle kunna bli säkra på om han kom tillbaka som levande eller som död.

Birger Bevare oss väl för kinkiga poeter!

Arnold Det var det. (*dricker slut*) Jag har ingenting mera att säga. Ni får dra era egna slutsatser. Jag har dragit mina och förklarat dem. Nu behöver jag gå på en promenad.

Helena Vart tänker du gå?

Arnold Bara ut på en liten tur och hämta frisk luft.

Bettan Det är mörkt ute.

Arnold Jag vet, men du glömmet, Bettan, att jag är hemma här. Jag känner vägarna.

Gustav Du behöver lite frisk luft mellan varven, Arnold.

Arnold Det är det jag menar. (*ställer glaset ifrån sig och går ut i mörkret.*)

Birger Nå, vad tror ni?

Bettan Vilken uppvisning i ren metafysik!

Gustav Frågan är fortfarande om han kom tillbaka som levande eller som död, och den frågan förefaller dunklare än någonsin.

Helena Naturligtvis kom han tillbaka som levande. Arnold förklarade ju den saken. *Han kom tillbaka på så sätt att vi aldrig skulle få klarhet i om han kom tillbaka som levande eller som död.*

Birger En poets avsked.

Bettan Men då finns i alla fall hoppet att han kan komma tillbaka.

Birger Arnold glömde spela för oss.

Helena Du bad honom aldrig.

Bettan Det vet vi ju sen gammalt, Birger, hur svag du är för hans musik. Du var den enda av oss som aldrig kunde stå ut med den.

Helena Arnold har alltid känt sig sårad av Birgers brist på musikalitet.

Gustav Han kan spela när han kommer tillbaka.

Helena Vänta lite!

Bettan Vad är det? Behöver du en drink?

Helena Åt vilket håll gick Arnold?

Bettan Han gick ut.

Helena Ja, men gick han rakt ut eller till höger, åt båtarna till?

Birger Han gick rakt ut.

Helena Ditåt ligger inga båtar och ingen stig.

Gustav Han sade att han kände vägen.

Helena (*allt mera upprörd, reser sig*) Han gick rakt ut! Rakt ut mot skogen! Och där bakom skogen....

Birger Vart vill du komma, Helena?

Helena Åt det hållet ligger utsikten med stupet!

Gustav (*reser sig*) Det är sant. Arnold går ofta dit för att se på utsikten. Men så här dags är det ingen utsikt. Det är bara svarta berg och ett brant stup rakt ner i bränningarna....

Birger Ni menar inte!

Bettan (*reser sig*) Efter honom! Hämta ficklampor och lyktor! Han kan ha gjort något alldeles vansinnigt dumt!

Birger (*reser sig, lugn*) Stanna här, ni. Jag och Gustav går. Ta det lugnt. Är du klar, Gustav?

Gustav Jag har Arnolds nattlampa här. (*tänder en stark nattlykta.*)

Birger Vi är strax tillbaka.

(*Birger och Gustav går.*)

Bettan Du tror väl inte att han har gjort något dumt?

Helena (*ifrån sig*) Det är just det jag vet att han har gjort! (*gråter. Bettan omfamnar och tröstar henne, där de sitter i soffan.*)

Bettan Det får inte vara sant. Inte han också.

Helena Det är sant! Han följde alltid Henning!

(*Bettan tröstar och vaggar henne medan hon gråter ut.
Efter en stund kommer Birger och Gustav tillbaka.*)

Bettan Nå?

Birger Det är lönlöst. Det är fyrtio meter ner. Man ser ingenting i de bränningarna, och hoppar man ner där kan ingenting rädda en. Man bara försvinner.

Bettan Gustav?

Gustav Han har tydligt gått den vägen. Vi hittade hans näsduk på klippan, som han avsiktligt tycks ha lagt där som för att säga till oss: "Som ni ser, även jag har försvunnit."

Bettan Men varför?

Helena Han följde alltid Henning.

Gustav Jag är rädd att Helena kan ha rätt.

Bettan Kan vi hitta honom i morgon?

Birger I de bränningarna, om han har hoppat ner, hittar honom ingen. Havet har i så fall tagit honom efter att han slagit ihjäl sig mot klipporna. Man kan inte gå ner där, inte ens med repstege eller helikopter. De är för branta.

Bettan Tror ni Henning gick samma väg?

Helena Henning kom tillbaka för att hämta Arnold. Nu har han hämtat honom.

Birger (slår sig ner) Jag behöver en drink. (slår upp åt sig.)

Gustav Jag också. Det kan vi alla behöva.

Bettan (höjer sitt glas) Skål för Arnold och Henning!
(Alla deltar i skålen.)

Helena Tror ni de kommer tillbaka?

Gustav Ärligt talat, nej. Arnold må ha löst mysteriet, men han kommer inte tillbaka för att meddela oss lösningen.

Helena Den måste vi klara ut själva, om vi inte är för dumma för det.

Birger Risken är att vi är för dumma för sådana poeter, då chansen är närmast obefintlig, att vi nånsin ska kunna bli kloka på dem. (dricker)

Gustav Vi får alltså leva på hoppet, precis som efter det att Henning försvann.

Helena Men nu kommer ingen av dem tillbaka.

Bettan Det lutar åt att vi alla en efter en småningom försvinner över stupet, om vi fortsätter gräva i det här.

Birger Bettan har rätt! Jag ger upp! (reser sig)

Helena Vart går du?

Birger Upp och sova. Jag har fått nog. (går)

Bettan Det har vi nog alla.

Gustav Innan du rymmer fältet, Birger, – medge att du ändå faktiskt försökte mörda honom rent konkret.

Birger Naturligtvis försökte jag mörda honom. Tyvärr lyckades jag bara med motsatsen. Nu slipper vi honom aldrig vare sig han är död eller levande.

Gustav Kan du precisera ditt motiv?

Birger De var båda så förbannat överlägsna, Arnold med sin Chopin och han med sin intelligenta grymhets hänsynslöshet. Men Arnold var ofarlig, för han var självdestruktiv som alkoholist, medan Henning var direkt farlig för alla människors säkerhet.

Bettan Han insåg väl det när du försökte mörda honom.

Helena Därför behagade han försvinna.

Bettan Godnatt, Birger. Dröm sött. Vi ses i morgon.

Birger Inga fler frågor?

Bettan Du klarar dig, Birger. Du var ju inte ensam.

Birger Då går jag och drar något gammalt över mig. (går)

Gustav Vi får underrätta polisen och sjöräddningen igen i morgon.

Bettan Det här tar aldrig slut.

Helena Det var åtminstone inte Arnold som tog livet av överläkaren.

Bettan Inte ens det tror jag vi kan vara helt säkra på.

Gustav Jag tvår mina händer. Myndigheterna får göra resten.
Bettan Nej, vänner, låt oss inte kontakta myndigheterna. Låt oss ge både Henning och Arnold en chans att komma tillbaka.
Helena Hon har rätt.
Gustav Både Henning och Arnold har kommit och gått, men båda kan komma igen och gå igen.
Bettan Precisare än så, Gustav, tror jag inte vi kan summera fallet. Låt oss nu följa Arnolds klassiska exempel och återgå till drinkarna.
Helena En god idé, Bettan. Och vi slipper torken, för Arnold trollade bort torkdoktorn.
Bettan Inga fängelsedirektörer för oss.
Gustav Tack, Arnold och Henning, för en god föreställning. Vi ser fram emot fortsättningen.
Bettan Gå gärna igen, så länge vi lever, bara ni alltid kommer igen.
(Alla tre skålar tillsammans.)

Ridå.

(Göteborg, 15-23 augusti 2003.)

Tillägnad minnet av poeterna Henning Enedal och Hugo Arnold.